

НАУКОВА СПІЛЬНОТА

www.spilnota.net.ua

*Двадцять п'яти економіко-правові
дискусії*

29 березня 2018 р.

**Матеріали міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції**

**Львів
2018**

Двадцять п'яти економіко-правові дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. - Львів, 2018.- 95 с.

УДК 330+340 (063)

ББК 65+67я431

ISSN 2522-963X

В збірнику опубліковані доповіді з економічних та юридичних питань, які оприлюднені на сайті www.spilnota.net.ua.

Збірники матеріалів науково-практичних інтернет-конференцій включаються до наукометричної бази даних "PIHЦ/RSCI".

Адреса оргкомітету:
79016, м. Львів, а/с 1621
E-mail: spilnota.net.ua@ukr.net

Оргкомітет Наукової спільноти не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Економіка, організація і управління підприємствами, галузями, комплексами

*Булах Ірина Іванівна
викладач вищої категорії,
Відокремлений структурний
підрозділ Агротехнічний коледж
Уманського національного
університету садівництва*

*Шиманська Олена Володимирівна
викладач вищої категорії,
Відокремлений структурний
підрозділ Агротехнічний коледж
Уманського національного
університету садівництва*

ОСНОВНІ ФОРМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні єдиним фактором, розвиток якого має досить високий ресурс за усіма параметрами, вважається інтелектуальний капітал. Інтелектуальний капітал акумулює наукові й повсякденні знання працівників, інтелектуальну власність і накопичений досвід, спілкування й організаційну структуру, інформаційні мережі й імідж підприємства.

Система відносин різних економічних суб'єктів являється суттю інтелектуального капіталу, основа якого заключається в прогресивному розвитку науки з метою виробництва конкретних товарів, послуг, доходу, підвищення життєвого рівня, рішення проблеми нерівномірності світового й регіонального розвитку на основі персоніфікованих економічних інтересів суб'єктів [1].

В залежності від суб'єкта, який володіє, користується або розпоряджається результатом інтелектуальної творчої діяльності,

інтелектуальний капітал за формою власності можна поділити на приватний, колективний та державний. Зазначені правомочності закріплені в Конституції України (ст.41).

Інтелектуальна власність входить в основу інтелектуального капіталу. Інтелектуальна власність – це результат інтелектуальної творчої діяльності, завдання якої по-перше має бути певним чином об'єктивним; по-друге має бути втіленим у певну об'єктивну форму; по-третє має бути здатним до відтворення.

Розглянемо трохи детальніше форми інтелектуального капіталу, отже, що стосується приватної або колективної (група приватних осіб) форми власності, то тут мається на увазі, кому належать результати власного творчого пошуку, яка кількість людей спрямовувала свої зусилля на отримання кінцевого результату творчої діяльності.

Що стосується державної форми інтелектуальної власності, то до неї відносять продукт інтелектуальної праці, створений на замовлення державних органів влади за рахунок бюджетних коштів або за традицією продукт інтелектуального труда належить суб'єкту господарювання (підприємству, об'єднанню тощо), який утворений органами держави (місцевого самоврядування – комунальна власність; Кабінетом Міністрів України, за наказом міністерств і відомств – загальнодержавна власність), що відповідає законом України “Про власність” ,“Про підприємства в Україні” тощо.

Корпоративна трансакція відтворюється у формі акціонерного або пайового інтелектуального капіталу в залежності від виду корпоративної трансакції або виду засновницького капіталу, так як пов'язана із організаційно-правовою формою інтелектуального капіталу.

Резидентність визначає присутність національного або іноземного інтелектуального капіталу. За такою ознакою збільшуються інтеграційні можливості інтелектуального капіталу, який стимулює створення ринку інтелектуальних (нематеріальних) активів [2].

Інтелектуальний капітал становить основу будь-якого підприємства і є провідним капіталом на сучасному етапі розвитку ринкової економіки.

Цьому мають сприяти різні заходи, починаючи від укладання керівництвом фірми договорів зі співробітниками про нерозголошення таємниць, використання матеріальних інтересів працівників фірми шляхом різних форм матеріального заохочення у збереженні виробничих і

комерційних таємниць до широкого залучення працівників до процесу прийняття рішень, планування та управління діяльністю компанії, створення сприятливих умов для професійного і творчого зростання співробітників компанії.

Література:

1. Глушко К.С. Економічний зміст інтелектуального капіталу. - Автомобільно-дорожній інститут ДонНТУ.
2. Підпригора О. Проблеми системи законодавства України про інтелектуальну власність //Інтелектуальна власність – 2014, № 3, с. 3-14.

*Дмитришина Світлана Сергіївна
магістрант групи ОО-16МЗ,
Центральноукраїнський
національний технічний
університет, м. Кропивницький*

*Науковий керівник:
Лисенко Алла Миколаївна, кандидат
економічних наук, доцент кафедри
аудиту та оподаткування,
Центральноукраїнський
національний технічний
університет, м. Кропивницький*

КОНТРОЛЬ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ЯК ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ

Відповідно до Бюджетного кодексу України, бюджетні установи – це «органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету». [1]

У зв'язку з частими змінами законодавчої бази існують проблеми, пов'язані з регулюванням дохідної та видаткової частини бюджетних

організацій. Недосконалість фінансово-бюджетної системи призводить до здійснення правопорушень, що завдає шкоди бюджету України. Тому контролю доходів та видатків бюджетних установ надається важливе значення.

Контроль у бюджетних установах – це сукупність заходів, які проводять уповноважені органи з метою перевірки законності, доцільності та ефективності використання установою бюджетних коштів. [2]

Контроль починається на етапі складання кошторису і закінчується аналізом його виконання. При здійсненні контролю доходів та видатків бюджетних установ повинні забезпечуватися такі принципи як законність, доцільність та ефективність використання бюджетних коштів, що досягається за допомогою виконання наступних завдань: оцінка стану виконання кошторису на утримання бюджетних установ; виявлення порушень фінансової та бюджетної дисципліни, допущених в господарсько-фінансовій діяльності установ щодо виконання чинних законодавчих і нормативних актів; розробка заходів для ліквідації виявлених порушень і недоліків.

Важливими інструментами контролю за доходами і видатками бюджетних установ є внутрішній аудит та аналіз. Для того, щоб система внутрішнього контролю відповідала специфіці діяльності бюджетної організації, функціонувала ефективно, розробку і практичне ведення системи внутрішнього контролю потрібно покласти на керівництво організації. Це забезпечить уникнення випадкових або навмисних помилок і порушень.

Як одна із важливих функцій управління, контроль спрямовується на встановлення об'єктивності відображення дійсності, перевірку виконання прийнятих рішень, виявлення відповідності діяльності установи та її посадових осіб інтересам держави, суспільства. Контроль сприяє розробці найбільш доцільних та обґрунтованих рішень, надає можливість вирішувати чи своєчасно вони втілені в життя та наскільки ефективні. Контроль як функція управління тісно взаємопов'язаний з іншими його функціями, зокрема з плануванням, обліком, аналізом. Взаємодіючи між собою, функції управління проникають одна в одну в результаті процесів комунікації і прийняття рішень.

Таким чином, контроль є складовою частиною управлінського циклу та важливою функцією управління. Контроль за доходами та видатками

необхідний для бюджетної установи, оскільки з його допомогою здійснюється дотримання вимог щодо цільового використання бюджетних коштів та запобігання виникненню помилок і порушень.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (редакція від 01.01.2018 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Дікань Л.В. Контроль у бюджетних установах: підручник / Л.В. Дікань. – Х.: ВД «ІНЖЕК». – 2010. – 408 с.

*Дуда Марія Іванівна
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, ВП НУБіП України
«Заліщицький аграрний коледж
ім. Є. Хрпаливого»*

СТВОРЕННЯ МОЛОЧАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ - НАГАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЕЛА У ПОКРАЩЕННІ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Молочне скотарство є надзвичайно важливим для аграрного сектора нашої країни. Тому що, по-перше, молочна продукція є експортноорієнтованою, а по-друге, ми повинні забезпечити продовольчу безпеку країни.

Найбільше проблем сьогодні є в роботі кооперативів із заготівлі молока.

В молочній галузі України розвиток кооперативного руху почався дуже давно. Прикладом може бути хоча б галицький Крайовий Союз Господарсько-Молочарський, згодом відомий як «Маслосоюз», який став найуспішнішим економічним проектом західноукраїнської кооперації першої половини ХХ століття.

В 1904 році була утворена перша молочарня «Маслосоюзу». Пройшло більше ста років. Зараз знов проводиться дискусія про те, чи

варто об'єднувати людей у кооперативи і зробити цивілізованими майже 80% виробництва молока, котрі надходять від індивідуальних виробників.

Також, варто згадати про Євгена Храпливого, який був організатором кооперативного молочарства і вбачав в кооперативній молочарні одну із важливих клітинок великого господарського організму української нації. Кооперативні молочарні, писав Євген Храпливий, принесуть користь одиницям селян і всьому народові.

Деякі фахівці вважають, що необхідно спрямовувати зусилля виключно на розвиток великих товарних ферм. Вони і чути не хочуть про взаємодію з особистими селянськими господарствами (ОСГ). Прибічники цього курсу спираються на те, що виробництво молока – це бізнес, тому і працювати треба за правилами бізнесу.

Інші спеціалісти все ж таки вважають на те, що коли йдеться про молоко від ОСГ, то справа не тільки в самому молоці, це питання стосується виживання багатьох сільських родин.

Таким чином, сьогодні на ринку завданням зростанням виробництва молока та молочної продукції набуває все більшої гостроти та все більшого значення.

Ключовим фактором успіху підприємства-виробника молока є створення кооперативів із заготівлі молока.

Основними виробниками молока є господарства населення. В зв'язку із цим особливої гостроти набуває питання створення молочарських заготівельно-збутових кооперативів для надання послуг і заготівлі, зберігання, переробки та збуту молочної продукції, забезпечення кормами й молодняком худоби, племінною і продуктивною худобою.

Так, за даними опитування в розрізі районів області більшість населення (73,4%) реалізують молоко через посередників, що пов'язане з наступним:

- зменшуються видатки на реалізацію молока;
- заощаджується час;
- наявність певної гарантії збуту без попередніх витрат на реалізацію, а також затрат часу;
- підприємства-виробники розташовані на великій відстані від ринків збуту;
- власники-виробники переважно є людьми похилого віку.

Створення заготівельно-збутових молочарських кооперативів стає потужним фактором економічного та соціального розвитку українського села, що водночас дає змогу гарантувати високу якість молочної сировини. Кооператив дає змогу об'єднати зусилля громади у забезпеченні якості молочної сировини, її поставки на переробні підприємства, що, в свою чергу, дає можливість отримати гідну ціну за вироблений продукт.

Для фермерських та індивідуальних селянських господарств сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи:

- виступають формою взаємодопомоги та економічного самозахисту в ринкових умовах;
- дозволяють зменшувати виробничі витрати господарств;
- сприяють збільшенню доходів, через кращу реалізацію продукції;
- дають можливість доступу до техніки, обладнання, приміщень, яких немає або недостатньо у господарстві;
- підвищують кредитоспроможність господарства;
- сприяють підвищенню професійного рівня товаровиробників.

У чому ж переваги, так званих, молочних кооперативів?

По-перше, переробні підприємства охочіше працюють з кооперативами, ніж з індивідуальними виробниками. Така співпраця ґрунтується лише на договірній основі, тому обидві сторони приймають на себе певні зобов'язання та відповідальність за виконання. Тобто така співпраця відбувається у правовому полі.

По-друге, як свідчить практика, плата за такої співпраці встановлюється за згодою сторін і значно вищою.

По-третє, на приймальних пунктах кооперативу встановлюють обладнання для визначення якості молока, його охолодження та зберігання. Отже, не виникає претензій стосовно якості молока.

Створення і функціонування молочарських кооперативів в умовах інвестиційного дефіциту – чи не єдиний засіб для сільських населених пунктів, який здатний забезпечити ти необхідні виробничо-технічні умови для заготівлі і зберігання молока, тим самим забезпечивши достатній рівень його якості. З другого боку молочарський кооператив є ефективною формою об'єднання зусиль одноосібників – виробників молока для конкуренції з великими сільськогосподарськими підприємствами.

Яскравим прикладом співпраці молоко виробників та молокопереробних підприємств є об'єднання дрібних сільгоспвиробників – шляхом створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Обслуговуючі кооперативи, що є по суті неприбутковими організаціям, представляють інтереси своїх членів. Кожен кооператив отримує інституційну підтримку, а також обладнання для організації пунктів прийому та охолодження молока, пунктів штучного осіменіння великої рогатої худоби, насіння та добрива для окультурення пасовищ, обладнання для підготовки комбікормів.

Формування інтегрованих об'єднань, в які увійдуть виробники, переробники, продавці молока та молокопродуктів, зумовлюються необхідністю підвищення рівня концентрації інвестиційного потенціалу – молокопродуктового підкомплексу, оскільки розміри дотування державою виробництва молочної продукції є мізерними і не забезпечують конкурентних переваг вітчизняних виробників над іноземними.

Таким чином, торговельно-посередницькі структури, а саме молочні кооперативи стануть тими структурами, які зможуть вирішити дану проблему.

Надалі саме вони можуть стати тими інвесторами, які будуть вкладати кошти у розвиток даної сфери підприємництва.

Література:

1. Васильчак С.В. формування та розвиток регіонального ринку молока і молочних продуктів. Монографія. – Львів: НВФ «Українські технології», 2005. – 240с.
2. Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив: початок шляху. Практичний посібник/ І.Ф.Томич, Р.Я.Корінець, М.П.Гриценко.-К.: ТОВ «ВП»Едельвейс», 2013. – 96с.
3. Євген Храпливий. Збірник науково-популярних статей. -К.: Львів вид.«Еней», 1997. – 100с.
4. Про особисте селянське господарство: Закон України // Економіка АПК 2004 №9. – с.150-152

*Струк Наталія Петрівна
кандидат економічних наук, доцент
кафедри публічного управління і
адміністрування Івано-Франківського
національного технічного
університету нафти і газу*

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА В ІЄРАРХІЇ БЕЗПЕКИ

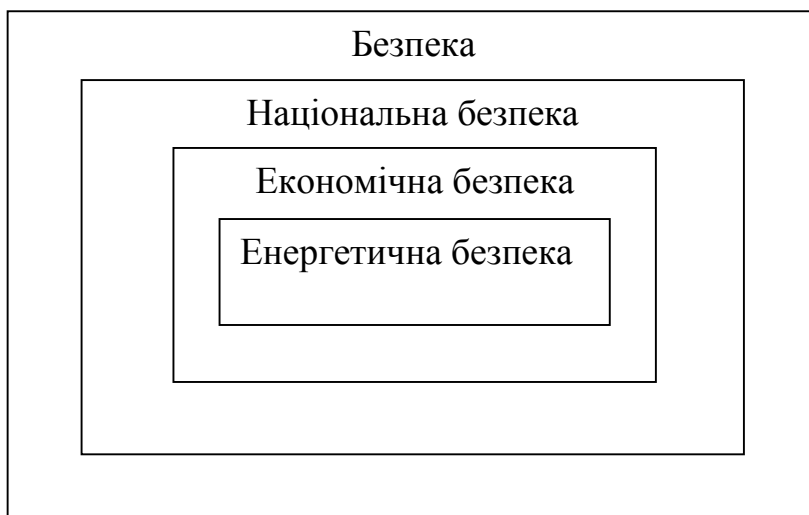
На думку відомих вітчизняних вчених, безпека – стан захищеності людини, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх небезпек і загроз, який базується на діяльності людей, суспільства, держави, світового співтовариства щодо вивчення, виявлення, ідентифікації та аутентифікації, попередження й усунення небезпек та загроз, мінімізації дії негативних наслідків, здатних загрожувати безпекою фундаментальним цінностям антропо-соціокультурного середовища, зашкодити стійкому розвитку системи безпеки [1]. Вітчизняні та іноземні науковці, нормативні документи дають різні тлумачення сутності поняття «безпека», що пояснюється його складним, багатокomпонентним, міждисциплінарним та інтегральним характером.

У Законі України «Про основи національної безпеки України» національна безпека це – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у різних сферах діяльності, при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам [2].

Визначивши зміст понять «безпека» та «національна безпека», можна охарактеризувати співвідношення таких категорій, як безпека», «національна безпека» і «енергетична безпека». Складність з'ясування змісту національної безпеки обумовлена різними дослідницькими підходами до оперування терміном «національна безпека» під час розроблення та здійснення політики держави у різних сферах життєдіяльності суспільства, а також до ідентифікації усіх наявних підсистем (елементів, складових) системи національної безпеки як соціальної системи.

В Енергетичній стратегії України на період до 2030 р. енергетичну безпеку розуміють як "невід'ємну складову національної безпеки держави [3].

Проведені узагальнення публікацій за даною проблематикою та результати власних досліджень дозволили нам змоделювати співвідношення національної та енергетичної безпеки (рис.1).

Енергетична безпека є однією з найважливіших складових економічної безпеки країни, а економічна безпека є важливим елементом системи національної безпеки країни.

Список використаних джерел

1. Ліпкан В. А. Національна безпека України: кримінально-правова охорона / В. А. Ліпкан., І. В. Діордіца (Серія: Національна і міжнародна безпека). – К.: КНТ, 2007. – С. 227.
2. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 39. – С. 1.
3. Енергетична стратегія України до 2030 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. № 145-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>

*Фурлет Андрій Олександрович
магістрант групи ОО-16МЗ,
Центральноукраїнський
національний технічний
університет, м. Кропивницький*

*Науковий керівник:
Лисенко Алла Миколаївна, кандидат
економічних наук, доцент кафедри
аудиту та оподаткування,
Центральноукраїнський
національний технічний
університет, м. Кропивницький*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ

Побудова ефективної та конкурентоспроможної національної економіки передбачає необхідність проведення системної реформи управління фінансами, спрямованої на досягнення стратегічних цілей розвитку держави. На сьогодні система управління державними фінансами не повною мірою відповідає вимогам часу. Низький рівень використання регламентів і процедур внутрішнього контролю та аудиту в органах державної влади негативно впливає на ефективність їх діяльності.

Серед основних завдань Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки [1] – запровадження дієвої системи планування та оцінювання виконання державного бюджету, посилення відповідальності головних розпорядників бюджетних коштів щодо підвищення ефективності державних видатків, підвищення рівня управлінської підзвітності та ефективності внутрішнього контролю та аудиту в органах влади на центральному та місцевому рівнях. Для ефективного виконання бюджету забезпечуватиметься розвиток таких складових частин системи управління державними фінансами: державний внутрішній фінансовий контроль; державний фінансовий контроль; незалежний зовнішній фінансовий контроль; підвищення рівня прозорості

та підзвітності, застосування інформаційних технологій в управлінні державними фінансами.

В Україні продовжується процес реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі з урахуванням вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору (IPSAS). З 2017 року набрав чинності новий план рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі. Контроль фінансової звітності на рівні конкретно взятої бюджетної установи передбачає: звірку даних бухгалтерського обліку; дослідження на предмет правильності закриття рахунків доходів і витрат, меморіальних ордерів, перенесення даних з меморіальних ордерів до книги «Журнал-головна» та реєстрів аналітичного обліку; перевірку правильності складання фінансової звітності та звіряння відповідності даних звітності про виконання бюджетів і фінансової звітності.

Модернізація системи управління фінансами передбачає підвищення якості, повноти та достовірності даних, на основі яких приймаються управлінські рішення. Міністерством фінансів планується удосконалити процес складання фінансової звітності та звітності про виконання бюджетів з використанням сучасних інформаційних технологій. Буде забезпечено перехід розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів до складання фінансової звітності та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі із застосуванням повного пакета національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі. Для обміну інформацією між Міністерством фінансів, органами Казначейства та іншими суб'єктами державного сектору та консолідації фінансової звітності з використанням баз даних та інформаційних систем буде створено інтегровану інформаційно-аналітичну систему. [1]

Україна перебуває у процесі впровадження державного внутрішнього фінансового контролю відповідно до зобов'язань, взятих в рамках реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. [2] Однак прогрес у впровадженні державного внутрішнього фінансового контролю до сьогодні залишається недостатнім.

З метою посилення централізованого аудиту та зменшення використання зовнішніх механізмів контролю у жовтні 2015 року Державну фінансову інспекцію було реорганізовано у Державну аудиторську службу. Слід зазначити, що ефективність внутрішнього аудиту забезпечується тоді, коли керівництво зосереджується не тільки на внутрішньому контролі, а й несе повну відповідальність за управління наявними коштами. Досвід показує, що процес забезпечення дієвості системи внутрішнього аудиту та внутрішнього контролю повинен регулюватися органом державної влади, що виконує координаційну роль. Таким органом є Міністерство фінансів України.

Адаптація контролю за веденням бухгалтерського обліку і складанням фінансової звітності бюджетних установ до нових підходів в умовах модернізації системи управління фінансами сприятиме більш раціональному використанню бюджетних коштів. Організована належним чином система контролю сприятиме забезпеченню повноти відображення достовірної інформації в обліку та фінансовій звітності, законності та ефективності використання бюджетних коштів, державного і комунального майна.

Література:

1. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08 лютого 2017 року № 142-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80>.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

*Шумейко Анна Павлівна
студентка, Національний технічний
університет України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ, Україна*

*Науковий керівник: Довгань Людмила
Євгенівна, професор кафедри
менеджменту, заслужений викладач
Національного технічного
університету України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ, Україна*

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Стратегічний потенціал формується відповідно до цілей компанії та для досягнення конкурентних переваг та забезпечення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Для ефективного формування стратегічного потенціалу необхідно визначити вплив низки факторів зовнішнього середовища: політичні (зміни в законодавстві, нові реформи); економічні (економічна ситуація в країні); географічні (місцезнаходження підприємства, близькість до постачальників); демографічні (вікові групи споживачів товарів та послуг); ринкові (покращення стратегії компанії та зміцнення ринкової позиції); конкурентні (дії конкурентів та їх положення); соціальні, які включають такі фактори, як зміна соціальних цінностей, способу життя, інтересів [1]. Аналіз вищезазначених факторів впливу на стратегічний потенціал дозволяє формувати перелік загроз та можливостей для подальшого розвитку підприємства.

Створення системи управління стратегічним потенціалом підприємства допомагає впорядкувати процеси формування потенціалу підприємства відповідно до внутрішніх закономірностей господарської діяльності та необхідна для:

- виявлення поточного стану стратегічного потенціалу підприємства;

- перевірки відповідності поточного рівня стратегічного потенціалу підприємства обраній стратегії;
- розвитку стратегічного потенціалу підприємства;
- виявлення найкращих способів використання стратегічного потенціалу підприємства [2].

Головною метою формування стратегічного потенціалу підприємства є забезпечення більш дієвих шляхів використання ресурсів та резервів підприємства з метою максимізації ефективності реалізації його стратегії на всіх етапах розвитку, тому воно має бути спрямоване на вирішення таких завдань:

- забезпечити високі темпи економічного розвитку підприємства в рамках розробленої стратегії і реалізації довгострокових стратегічних цілей підприємства;
- забезпечити максимізацію прибутків від господарсько-економічної діяльності;
- забезпечити мінімізацію витрачених ресурсів на основі максимального використання власних резервів, зниження ресурсовитрат і застосування ресурсозберігаючих технологій;
- забезпечити мінімізацію економічних ризиків з метою обмеження фінансових втрат;
- забезпечити стабільне та стійке функціонування підприємства [3].

Таким чином, стратегічний потенціал являє собою поєднання ресурсів і можливостей підприємства, які використовуються для досягнення стратегічних цілей в мінливому середовищі та зосереджується на правильному визначенні поточних позицій підприємства на ринку, показників його господарсько-фінансової діяльності, сильних і слабких сторін.

Література:

1. Bila O.O. The formation of strategic potential of organisation in the market conditions/ O.O Bila. // Young Scientist. – 2015. – № 11(26) – С. 21–24.
2. Лучкова М. С. Теоретичні аспекти управління стратегічним потенціалом підприємства/ М. С. Лучкова// Економічні науки: зб. наук. пр. – 2012. – Вип. 9 – с. 77-83
3. Довгань Л.Є., Каракай Ю.В., Артеменко Л.П. Стратегічне управління: Навч. посіб. — 2-ге видання – К.: Центр учбової літератури, 2011. – с. 111 – 112

*Якимець Тетяна Володимирівна
магістрант, Кременчуцький
національний університет
ім. М. Остроградського*

*Яценко Інна Вікторівна
магістрант, Кременчуцький
національний університет
ім. М. Остроградського*

*Науковий керівник:
Пирогов Дмитро Леонідович, доцент
кафедри економіки, кандидат
технічних наук, Кременчуцький
національний університет
ім. М. Остроградського*

АНАЛІЗ РІВНЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ВИРОБНИЧИМИ РЕСУРСАМИ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Ефективний розвиток транспортного комплексу України є необхідною умовою сталого функціонування всіх галузей економіки, забезпечення статусу України як великої транзитної держави, сприяє її соціальному і економічному зростанню та економічній безпеці, саме тому, виникає необхідність в дослідженні стану даної галузі та оцінки забезпеченості її виробничими ресурсами.

Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) всіх галузей з кожним роком збільшується, не виключенням є і транспорт, з таблиці 1, бачимо, що темп росту 2012 року до 2016 становить 172,2 %. При цьому кількість працюючих у даній галузі за досліджуваний період п'яти років зменшилась на 199,3 тис. осіб (рис.1).

Таблиця 1 - Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) [1]

Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), млн. грн.	2012	2013	2014	2015	2016	Темп росту 2012/ 2016, %
Усього	4563794,8	4437326,1	4608978,1	5716431,0	6854271,5	150,2
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	228906,6	224523,5	223068,4	322291,2	394194,2	172,2

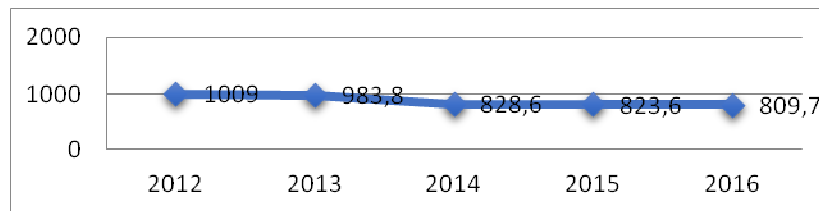

Рис. 1 Динаміка кількості найманих працівників в транспорті, складському господарстві, пошті та кур'єрській діяльності за 2012-2016 роки, тис [2]

Оборотні активи підприємств транспорту, складського господарства, пошти та кур'єрської діяльності за 2012-2016 роки зросли майже в три рази.

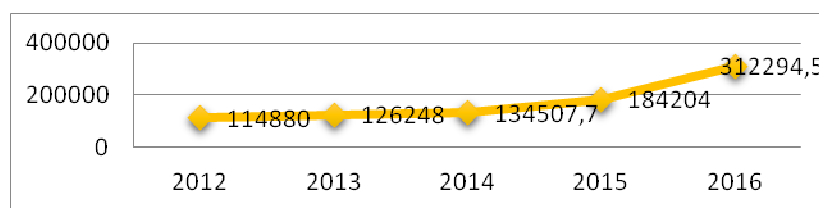

Рис. 2 Динаміка оборотних активів в транспорті, складському господарстві, пошті та кур'єрській діяльності за 2012-2016 роки [2]

За результатами проведеного короткого аналізу, можемо зробити висновок, що комплексно оціни забезпеченість виробничими ресурсами галузь транспорту, ми не можемо, адже у відкритому доступі відсутня необхідна для дослідження інформація. З огляду на наявну інформацію, бачимо, що загалом по галузі обсяг реалізованих послуг та оборотні активи збільшується, а кількість працюючих з кожним роком зменшується.

Література:

1. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Статистичний щорічник України за 2016 рік / За ред. І. Є. Вернера. – К.: Державна служба статистики України, 2017. – 611 с.

*Гарбарчук Катерина Володимирівна
магістр, Національний технічний
університет України
«КПІ ім. І. Сікорського»*

РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні компанії звертають особливу увагу на політику соціальної відповідальності та відзначають її позитивний вплив на фінансові результати, ефективність роботи, імідж та репутацію. Проте досягнення усіх цих переваг є не можливим без участі працівників на всіх рівнях організаційної структури. Їх повсякденні рішення, створення взаємовідносин з споживачами, клієнтами та постачальниками можуть зумовити, як успіх, так і невдачу прийнятої компанією стратегії корпоративної соціальної відповідальності бізнесу. Звідси, важливою передумовою успішної реалізації стратегії є навчання та підвищення обізнаності працівників щодо підходу компанії до КСВ, цілей та проектів.

Досліджуючи поняття було визначено, що соціальна відповідальність – це добровільна діяльність організації, яка шляхом визначення пріоритету на сталий розвиток та якісної співпраці з персоналом, бере на себе зобов'язання перед суспільством, цим ж підвищуючи свою конкурентоспроможність.

Ефективна робота працівників можлива, тільки тоді, коли вони знають стратегію КСВ, можуть позиціонувати її у широкому бізнесовому, соціальному та екологічному контексті, стратегічні цілі організації та бажають їх досягнення. Автори доповіді "The role of human resource management in CSR" [1] розробили піраміду зацікавленості працівників, показуючи послідовні етапи шляху до повної відданості КСВ. Перший етап - "Я знаю" означає, що працівники знають про існування стратегії КСВ та вона може допомогти досягти цілей компанії. Другий етап - "Я розумію" досягається працівниками, для яких виправдано наявність

стратегії КСВ і вони знають, яка їх роль у її реалізації. Третій етап - "я вважаю", співробітники вірять у цінності компанії і переконані в правильності стратегічних припущень. Останній етап - "Я хочу діяти" характерний для співробітників, які натхненні діяти в дусі КСВ.

Для цілковитої реалізації КСВ використовують різноманітні механізми навчання працівників та підвищення їх обізнаності у питаннях, пов'язаних із КСВ бізнесу. Найчастіше використовуються: організовані заняття, семінари та тренінги, web-інструменти, що включають спеціальні веб-сайти, блоги, форуми, Facebook. Також, сюди можна віднести проведення щорічних заходів, як "День без сміття" або "День без автомобіля" для всіх співробітників компанії. Іншим елементом освіти та підвищення обізнаності працівників є також спільне та урочисте святкування подій, пов'язаних із виконанням завдань, прийнятих у стратегії КСВ, та визнання тих, хто певним чином сприяє їх досягненню.

У деяких компаніях створюються мережі послів КСВ, а саме "зелені команди" – неформальні групи працівників, які добровільно передають іншим знання, пов'язані зі сталим розвитком. Такі команди працюють, наприклад, в компаніях e-Bay, Intel або Yahoo. Популярність "зелених команд" продовжує зростати як ефективний інструмент для підвищення обізнаності працівників та демонстрації їх зобов'язань перед компанією. Інша тенденція, що динамічно розвивається, полягає у залученні працівників до діяльності зі сталого розвитку поза робочим місцем. Компанії використовують різні стратегії: деякі заохочують співробітників знизити їх негативний вплив на навколишнє середовище і виховувати їх у цьому напрямі, інші діляться знаннями з питань здоров'я і харчування, надихають на спортивні заходи і т.д. Заохочення працівників до зміни поведінки за межами робочого місця сприятимуть їхньому здоров'ю та розвитку, з одного боку, як вираження КСВ, з іншого, як інструмент підвищення обізнаності та реалізації стратегічних цілей КСВ.

Створення, моніторинг, розробка стратегії КСВ та залучення працівників є спільною відповідальністю компанії. Отже, впровадження КСВ забезпечує підвищення екологічної свідомості, інноваційності та лояльності персоналу, адже саме він забезпечує успішну роботу великого механізму компанії.

Література:

1. The role of human resource management in corporate social responsibility issue brief and roadmap, Coro Strandberg Principal, Strandberg Consulting, 2009.

*Дегтяр Олег Андрійович
доктор наук з державного
управління, доцент кафедри
менеджменту і адміністрування,
Харківського національного
університету міського господарства
імені О.М.Бекетова*

*Перепелиця Владислав Ігорович
студент 4-го курсу напрямку
підготовки 6.030601 «Менеджмент»
професійне спрямування
«Менеджмент організацій міського
господарства», Харківського
національного університету міського
господарства імені О.М.Бекетова*

ПРИЙНЯТТЯ РАЦІОНАЛЬНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Однією з ключових вимог сучасного менеджменту є прийняття рішень у складному і швидко мінливому середовищі. Проблеми управлінських рішень знаходяться на стику багатьох галузей науки. Різні напрями науки розглядають побудову наукової теорії прийняття рішень. Відповідно в останні десятиліття зріс інтерес до досліджень, спрямованих на виявлення особистісних, ситуативних і когнітивних чинників, що визначають прийняття раціональних управлінських рішень в умовах посилення тиску невизначеності середовища і високих вимог до швидкості їх прийняття.

Питання прийняття раціональних управлінських рішень поки ще не

знайшли однозначного тлумачення в дослідженнях вчених-економістів, недостатньо розвинені теоретичні аспекти, пов'язані зі створенням відповідних економічних механізмів, що враховують різноманіття умов підготовки та реалізації рішень; відсутні чіткі оціночні підходи до розгляду управлінських процесів в організації, методики оцінки рівня раціональної обґрунтованості і якості рішень. Практична значущість, багатоплановість і недостатня розробленість зазначених проблем, наявність дискусійних питань, об'єктивна необхідність їх наукового осмислення і комплексного аналізу.

Мета будь-якого управлінського рішення повинна відповідати довгостроковим інтересам та прагненням суб'єкта управління. Дається така мета суб'єкту ззовні або він сам повинен її розробити під впливом конкретних умов зовнішнього середовища, з методичної точки зору не становить інтересу. Вимоги до мети від цього не змінюються. В їх числі прийнято виділяти: узгодженість, реальність, системність, комплексність [2, 140].

Узгодженість мети означає несуперечність її елементів. Для досягнення цього можуть використовуватися ранжування елементів цільової системи і (або) розробка коефіцієнтів значущості, що дозволяють зводити їх до однієї комплексної мети.

Реальність мети підкреслює її залежність від альтернатив дії, тобто мета повинна бути забезпечена засобами реалізації. Більш того, мета повинна забезпечувати прагнення, по можливості, до повного використання всіх засобів і можливостей, наявних у розпорядженні суб'єкта управління. Невикористана частина являє собою, по-перше, з ретроспективної точки зору – прямі економічні втрати, по-друге, з перспективної точки зору – резерви підвищення рівня господарювання.

Розглядаючи категорію раціональності стосовно до проблеми управлінських рішень не можна не враховувати таку їх властивість, як поліморфізм, оскільки зміст логіко-методологічної раціональності при цьому може деяким чином трансформуватися. У контексті нашого дослідження ми пропонуємо класифікувати управлінські рішення з урахуванням наступних критеріїв:

- значимість рішення для організації: є вона важливим або не настільки важливим, рішення є стратегічним або тактичним;
- складність і частота прийняття рішення: складне або повсякденне,

спеціальне або періодичне, приймається воно регулярно або нечасто;

- ступінь невизначеності кінцевого результату: заздалегідь зумовлений, попередньо визначений або невизначений;

- ступінь структурованості проблеми та рівень інноваційності рішень: чи є вони рутинними або припускають наявність нововведень, використання інтуїції і творчих компонентів [3, с. 21].

Раціональна процедура вироблення рішення складається з наступних фаз компетентного з'ясування, збору і обробки інформації:

1) Розгляд всіляких альтернативних підходів до вирішення проблеми та їх підстав, з'ясування сукупності цілей.

2) Виявлення умов і чинників реалізації цілей, а також методів і засобів, які прямо придатні або можуть бути зрозумілим чином пристосовані для вирішення проблеми.

3) Формулювання проблемної ситуації (уточнення і деталізація цілей; завдань; обмежень; визначення критеріїв оцінки альтернатив та їх пріоритетності).

4) Генерування варіантів рішення, що забезпечують досягнення цілей і задовольняють вимогам, сформульованим у третій фазі.

5) Прогнозування наслідків прийняття кожного з варіантів (якщо в цьому є невизначеність) та їх оцінка за окремими критеріями, визначеними у третій фазі.

6) Агрегування окремих оцінок в сумарні оцінки варіантів за всіма критеріями.

7) Вибір найкращого варіанту рішення [4].

Ця процедура уявляється гнучкою, через можливість повернення з більш пізніх фаз на початкові, якщо дані, що виникають в процесі вироблення рішення нашкоджують на переосмислення зроблених раніше висновків (що, як правило, і відбувається при розгляді складних проблем). В рамках повернень здійснюється рефлексія – розумова діяльність, включеність якої відрізняє, насамперед, процедурно раціональне прийняття рішень від інтуїтивного.

Спираючись на наведені положення теорії управління і теорії раціонального вибору, можна зробити наступні висновки:

- Категорія «раціональності управлінських рішень» може бути розглянута як результативність і як обґрунтованість дій суб'єкта управління (логіко-методологічна). Таким чином, раціональне

(раціонально обґрунтоване) управлінське рішення – орієнтоване на вирішення проблемної ситуації і прийняте на основі стандартів логіко-методологічної раціональності.

- Якість цілепокладання обумовлює рівень раціональності управлінських рішень і характеризує стратегічний аспект ефективності роботи організації.

- Стандарти логіко-методологічної раціональності (для всіх зазначених категорій рішень) не пов'язані жорстко і однозначно з передбачуваним результатом. Правила дають можливість ефективної дії для досягнення мети, але це не означає, що мета неодмінно досягається.

- Раціональність управлінського рішення є відносною категорією. Внаслідок нерівномірності розвитку зовнішнього середовища та можливостей суб'єкта управління повна відповідність усіх аспектів людської діяльності конкретних умов об'єктивного світу недосяжна, а тому рівень раціональності може як підвищуватися, так і знижуватися.

- Рівень раціонального обґрунтування та фактичні результати реалізації управлінських рішень і залежать від умов діяльності, рівня пізнання і ступеня структурованості проблеми, інформаційно-технологічного і ресурсного забезпечення цілей, якості і потужності засобів обробки інформації, взаємозв'язку рішень; а також впливу «суб'єктивного фактору» (особистості самого керівника і відношення підлеглих до прийнятого рішення).

- Багаторазове переплетення взаємозв'язків, динамічний характер систем, в яких функціонують підприємства, ускладнюють процес пізнання настільки, що виникаючі труднощі можливо подолати тільки збільшенням обсягу обробки інформації, що робить необхідним включення творчих компонентів і підприємницького чуття в процес прийняття управлінських рішень.

Таким чином, нами розглянуто основні положення теорії менеджменту та суміжних галузей знань, що висвітлюють дану проблему. У подальших дослідженнях, доцільно розглянути особливості процесів прийняття та реалізації управлінських рішень на українських підприємствах в сучасних трансформаційних умовах.

Література:

1. Вебер М. Избранные произведения. / М. Вебер; [Пер. с нем.; Сост.,

общ. ред. и послесл. Ю.Н. Давыдова; Предисл. П.П. Гайденко]. – М. : Прогресс, 1990. – 808 с.

2. Кігель В.Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: монограф. / В.Р. Кігель. – К. : ЦУЛ, 2003. – 202 с.

3. Кини Р.Л. Принятие решений при многих критериях: предпочтения и замещения / Р.Л. Кини, Х. Райфа ; [пер. с англ. В. В. Подиновский, М. Г. Гафт, В. С. Бабинцев] ; [ред. И.Ф. Шахнов]. – М. : Радио и связь, 1981. – 560 с.

4. Кривов'язюк І.В. Функціонування та розвиток підприємств в умовах кризи: системно-аналітичний підхід : монограф. / І.В. Кривов'язюк. – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2012. – 392 с.

5. Simon H. A behavioral model of rational choice / H.Simon // Models of Man, Social and Rational: Mathematical Essays on Rational Human Behavior in a Social Setting. – New York : Wiley, 1957. – 159 p.

*Машлій Галина Богданівна
кандидат економічних наук,
Тернопільський національний
технічний університет
імені Івана Пулюя*

*Кульчинська Зоряна Олегівна
студент, Тернопільський
національний технічний університет
імені Івана Пулюя*

МЕНЕДЖМЕНТ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Сучасне суспільство ми не можемо уявити без здійснення раціональної управлінської діяльності на будь-якому підприємстві. Адже завдяки ефективному менеджменту організація може успішно функціонувати та отримувати прибуток. Проте менеджмент потрібен не лише комерційним підприємствам, а і публічним структурам. Складовою публічного управління є менеджмент у державних управлінських структурах. Він повинен здійснюватися на основі досягнень науки про

мистецтво управління і охоплювати певний набір практичних навичок, яким має володіти персонал державного управління. Відмінності між менеджментом у публічному і приватному управлінні наведено у таблиці 1.

Таблиця 1. Відмінності між менеджментом у публічному і приватному управлінні [2]

Критерій	Публічне управління	Приватне управління
Орієнтація	Спрямовують свою діяльність на задоволення політично визначених потреб	Одержання прибутку
Мотивація	Задоволення потреб у громадській службі	Прибуток
Вимір успіху	Немає чіткого визначення	Прибутковість
Правове середовище	Закон регламентує, що можна робити; значно більше число обмежень	Закон загалом каже адміністратору лише про те, що йому заборонено робити

Отже, як бачимо з таблиці 1, проблеми протиставлення політичних або громадських цілей та цілей одержання прибутку, визначення мотивації діяльності, показників успішності роботи та правових обмежень становлять головні суттєві відмінності між публічним і приватним управлінням.

Менеджмент в установі публічного управління реалізується через такі функції: планування, організація, координація, мотивація і контроль. Він повинен орієнтуватися на прийняття рішень в публічному секторі; включати контроль і інформацію про процес бюджетного планування; стимули і мотивацію службовців до надання послуг населенню високої якості [1].

На сьогоднішній день українська держава переживає один з найважчих періодів свого становлення. Виникло загрозливе економічне та соціально-політичне становище. Криза у сфері економіки та політики дедалі поглиблюється [2]. Для того, щоб покращити діяльність органів публічного управління, зокрема, органів державної влади з метою виведення країни з кризи, повинна бути розроблена ефективна стратегія менеджменту на загальнодержавному та місцевому рівнях. У процесі її

реалізації необхідно здійснювати постійну координацію і контроль, здійснювати її коригування відповідно до ситуації.

Література:

1. Виробничий менеджмент: Підручник [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://pidruchniki.com/2015060964853/menedzhment/virobnichiy_menedzhment.
2. Цуруль О.А. Менеджмент у державних організаціях [Електронний ресурс]/ О.А. Цуруль. - Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2002. — 142 с. Режим доступу: [.http://studentbooks.com.ua/content/view/98/42/1/16/](http://studentbooks.com.ua/content/view/98/42/1/16/).

Маркетинг

*Гранат Лілія Володимирівна
аспірантка кафедри маркетингу та
реклами, Київський національний
торговельно-економічний
університет*

*Науковий керівник: Ромат Євгеній
Вікторович, д-р наук з державного
управління, професор, Київський
національний торговельно-
економічний університет*

ЦІНОВІ ЗАХОДИ СТИМУЛЮВАННЯ ЗБУТУ В СИСТЕМІ БРЕНД-МЕНЕДЖМЕНТУ ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНУ

На підприємствах роздрібної електронної торгівлі (ПРЕТ), що використовують у своїй діяльності інтернет-магазини для представлення та замовлення товарів онлайн, цінові заходи стимулювання збуту відіграють важливу роль. Особливо в залежності від унікальності (диференціації) товарного асортименту серед конкурентів, а також від позиціонування брэнда, вони можуть стати вирішальними при прийнятті рішення щодо покупки в конкретному інтернет-магазині. Частота, механіка та глибина знижок здійснюють вагомий вплив на позиціонування брэнду ПРЕТ. Брэнд-менеджери, обираючи заходи цінового стимулювання, повинні утримувати баланс між конкурентною ціновою політикою, економічною вигодою та позиціонуванням. Важливо будувати сильний брэнд, спроможний створити додаткову цінність, що перевищуватиме значення цінової знижки конкурентів на аналогічний продукт.

На ПРЕТ з метою цінового стимулювання збуту можуть застосовуватися різні види знижок, наприклад: кількісні, бонусні, прогресивні, сезонні, пільгові, спеціальні, закриті, клубні знижки та інші. Використовуються також спеціальні ціни, ціни «приманки», купони,

розпродажі тощо. Завдяки розширеним можливостям відслідковувати поведінку користувачів сайту, широкого застосування набувають персоналізовані цінові пропозиції, електронні купони та коди для отримання знижок.

Заходи цінового стимулювання збуту можуть бути надзвичайно корисними в окремих випадках, наприклад, для залучення нових покупців чи утримання існуючих. Проте з точки зору ефективності бренд-менеджменту, чим менше знижок та інших цінових пропозицій необхідно для підтримки та підвищення рівня продажів, тим сильнішим можна назвати бренд. Дане твердження може бути актуальним як для інтернет-магазинів, так і для традиційних підприємств торгівлі. Звичайно, воно не буде справедливим, якщо бренд роздрібної торгівлі обрав для себе позиціонування дискаунтера чи лоукостера, що пов'язано із постійними знижками.

Золотою серединою у використанні цінових заходів стимулювання продажів ПРЕТ з точки зору ефективності управління брендом інтернет-магазину ми вважаємо дотримання двох наступних підходів:

1) Прийняття рішення про застосування цінових заходів стимулювання збуту на основі позиціонування та аналізу конкурентного середовища;

2) У разі використання цінових заходів стимулювання збуту – сегментоване застосування знижок та цінових пропозицій. У табл. 1, що розроблена автором на основі [1], наведені сегменти, їх коротка характеристика та доцільність застосування цінового стимулювання. Сегменти запропоновано на основі спрощеного RFM-аналізу, а саме – з урахуванням кількості та давності покупок. Кожен інтернет-магазин в залежності від особливостей реалізованих товарів може встановити свої оптимальні проміжки часу та частоту покупок для здійснення даної сегментації.

Доцільність застосування цінових заходів стимулювання збуту на ПРЕТ
(складено автором)

Сегмент	Характеристика сегменту	Мета та умови застосування знижок
«Потенційні» клієнти	Потенційні покупці, які ще не здійснили покупку в інтернет-магазині	Знижки застосовуються з метою залучення до бази покупців. Особливо виправдано за умов висококонкурентного середовища та якщо відомо, що нецінові заходи стимулювання збуту не працюють.
«Новачки»	Нові покупці, які здійснили першу покупку	Знижки застосовуються з метою заохочення здійснення повторних покупок та для формування звички купувати в конкретному інтернет-магазині. Також доцільно застосовувати, якщо повторна покупка без цінового стимулювання не була здійснена у «нормальний» для інтернет-магазину проміжок часу. Під «нормальним» проміжком часу маємо на увазі середню нормальну частоту покупки основних чи додаткових продуктів.
«Сегмент на розвиток»	Покупці, що здійснили перші 2-3 покупки. У яких вже сформоване позитивне ставлення або звичка купувати у конкретному інтернет-магазині	Знижки застосовуються з метою фіксації звички купувати в даному інтернет-магазині та збільшення чеку у разі, якщо нецінові заходи стимулювання збільшення суми чеку, частоти покупок чи розвитку портфелю покупок не працюють.

«Постійні клієнти»	Лояльні до бранда покупці, у яких сформована міцна звичка покупок у даному інтернет-магазині	Для цього сегменту доцільно, перш за все, замінити цінові заходи стимулювання збуту на нецінові заходи утримання, такі як сервісне обслуговування. Знижки можуть застосовуватись у якості вдячності та винагороди за лояльність, якщо інші заходи нецінового стимулювання збуту не дозволяють підтримувати наявний рівень покупок.
«Запобігання відтоку»	Покупці, інтенсивність та величина покупок яких знижується	При роботі з такими клієнтами, перш за все, необхідно вияснити причини зменшення інтенсивності та частоти покупок, і застосовувати заходи цінового стимулювання варто лише, якщо ціна являється бар'єром для підтримки кращого рівня продажів для покупця.
«Втрачені»	В минулому перспективні або постійні клієнти, які більше не здійснюють покупок в даному інтернет-магазині	При роботі з такими клієнтами, перш за все, необхідно вияснити та виправити / усунути причини, за яких клієнт перестав купувати. Для даного сегмента можна застосовувати значні заходи цінового стимулювання.
«Випадкові клієнти»	Клієнти, які давно зробили одну покупку і не планують здійснювати інші покупки в даному інтернет-магазині	Не варто застосовувати цінові засоби стимулювання збуту для цього сегмента, оскільки вкладення не окупляться.

Таким чином, бачимо, що з метою підтримки бажаного рівня продажів, лояльності та формування правильного позиціонування бранда ПРЕТ, не обов'язково вкладати кошти у постійні заходи цінового

стимулювання збуту. Вони мають бути сегментованими та цільовими, що дозволить зекономити ресурси і позитивно впливатиме на формування і розвиток бренда інтернет-магазину.

Література:

1. Fader, P. S., Hardie, B. G., & Lee, K. L. (2005). RFM and CLV: Using iso-value curves for customer base analysis. *Journal of Marketing Research*, 42(4), 415—430.
2. Ванэкен Б. Бренд-помощь / Перев. С англ. И. Малковой под ред. В. Домнина. СПб.: Питер, 2005. 336 с.
3. Аакер Д. Создание сильных брендов / Д. Аакер. – м. : издательский дом гребенникова, 2003. – 439 с.
4. Ванэкен Б. Бренд-помощь / Перев. С англ. И. Малковой под ред. В. Домнина. СПб.: Питер, 2005. 336 с.
5. Велещук С.С. Бренд-менеджмент в стратегічному розвитку підприємств : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04. Київський національний ун-т технологій та дизайну. к., 2008.
6. Гамова І. В. Основные функции управления маркетингом предприятий в сфере электронной торговли. *Экономический вестник Донбасса*, 2014.
7. Зозульов О.В. Типи позиціонування товарів і марок на споживчому ринку / О.В. Зозульов // *Маркетинг в Україні*. – 2008. – №6. – с. 49-52.
8. Ромат Є. В. Бренд-менеджмент : опор. конспект лекцій. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 90 с
9. Тамберг В. Стратегия бренда/В. Тамберг, А. Бадьин//*Управление компанией*, 2006. №1 с.42

Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

*Владика Маріанна Ігорівна
магістрант групи ОО-16М,
Центральноукраїнський
національний технічний
університет, м. Кропивницький*

*Науковий керівник: Лисенко Алла
Миколаївна, кандидат економічних
наук, доцент кафедри аудиту та
оподаткування,
Центральноукраїнський
національний технічний університет*

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРИВАТНИХ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР АГРОБІЗНЕСУ

Агробізнес є формою підприємництва в аграрному секторі економіки, що поєднує всі виробничі та обслуговуючі сфери діяльності агропромислового комплексу. Особливістю сільського господарства як галузі національної економіки та базової складової агробізнесу є те, що воно пов'язане не тільки з технологічними, речовими та організаційними, а й із біологічними факторами та кліматичними умовами. Головним засобом виробництва у сільському господарстві є земля. Вплив специфіки галузі на хід виробничого процесу зумовлює сезонність сільськогосподарського виробництва і, як наслідок, нерівномірність використання робочої сили та сільськогосподарської техніки.

Бухгалтерський облік у приватних підприємницьких структурах агробізнесу дає можливість розкрити економічну сутність господарських процесів, а також законність і доцільність їх здійснення, повинен фіксувати результати господарювання та враховувати зміни, які відбуваються в ході біологічних перетворень (приріст живої ваги, приплід тощо). Успішне функціонування таких структур потребує врахування як

особливостей обліку, так і детального аналізу та впровадження механізму ефективного управління їх фінансово-господарською діяльністю.

Управління підприємством є комплексною функцією, що забезпечує узгодження операційної, інвестиційної та фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Від ефективності використання ресурсів залежить його економічна безпека. [2]

Н.Я. Микитюк, вказує, що основним джерелом інформації для менеджменту є обліково-аналітична система, яка містить різнобічну економічну інформацію про об'єкти управління. Система обліку містить значні обсяги різноманітних даних, які відрізняються складністю, логічністю та простотою арифметичної обробки. Цінність облікової інформації визначається можливостями, котрі вона надає для прийняття управлінських рішень. [1, с. 92]

Бухгалтерський облік посідає важливе місце в системі управління діяльністю приватних підприємницьких структур агробізнесу, адже він забезпечує накопичення інформації про здійснювані господарські процеси, про наявність ресурсів та їх використання, про фінансові результати діяльності. Облікова інформація систематизується у формах звітності та може використовуватися зовнішніми (постачальники, покупці і т. ін.) та внутрішніми (керівництво, співробітники підприємницьких структур агробізнесу) користувачами для подальшого аналізу діяльності суб'єктів господарювання.

Отже, система управління діяльністю приватних підприємницьких структур агробізнесу задля їх успішного функціонування повинна враховувати галузеві особливості сільського господарства та економіко-правові засади бухгалтерського обліку, контролю та аналізу.

Література:

1. Микитюк Н.Я. Обліково-аналітична інформація в системі управління [Текст] / Н.Я. Микитюк // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2009. – Випуск 3. №13. – С. 92-95.
2. Новицький, В.Є. Управлінський облік як важлива складова системи економічної безпеки підприємства та корпорації [Текст] / В.Є. Новицький // Економічний часопис-XXI. – 2010. – № 7-8. – С. 43-44.

Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці

*Ларіна Дар'я Євгенівна
студентка 3 курсу спеціальності
"Міжнародна економіка",
Маріупольський державний
університет*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

На сьогодні все актуальнішою стає проблема переходу національної економіки від індустріального до постіндустріального ладу, що характеризується розвитком електронного середовища та інформаційних технологій, тобто "цифровізацією економіки". Україна є єдиною країною в Європі, яка майже не має власного "цифрового" бачення. У зв'язку з цим, виникає потреба у розгляді та виявленні основних тенденцій і перспектив розвитку цифрової економіки України в сучасних процесах євроінтеграції.

На сучасному етапі розвитку інтеграції національної економіки в світовий простір важливу роль відіграє цифрова економіка, найголовнішим фактором якої є інформація та знання, а також канали доступу до них.

Тобто, цифрова економіка — це не окрема галузь, а віртуальне середовище, яке доповнює нашу реальність. Все частіше цифрова економіка переплітається з традиційною економікою, роблячи чітке розмежування все складнішим. Основними продуктами цифрової економіки є ті ж самі товари і послуги традиційної економіки, що надаються за допомогою комп'ютерного обладнання і цифрових систем на кшталт глобальної мережі Інтернет. Це має свої переваги, головною з яких є підвищення доступності звичайних користувачів до певних ринків, а не лише великих компаній, зниження транзакційних витрат, підвищення ефективності і конкурентоспроможності [1].

Отже, Міжнародна організація OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) та вчений Томас Мезенбург виділяють три основні компоненти цифрової економіки [2]:

- підтримуюча інфраструктура (апаратне та програмне забезпечення, телекомунікації, мережі та ін.);
- електронний бізнес або e-business бізнес (ведення господарської діяльності та будь-яких інших бізнес-процесів через комп'ютерні мережі);
- електронна комерція або e-commerce (дистрибуція товарів через Інтернет).

За останні два роки в Україні вдалося зупинити економічне падіння, а у 2017 році економіка зросла на 2,3%. Однак подальше прискорення економічного та соціального розвитку можливе лише за умови цифрових перетворень. Саме цифрова економіка є акселератором соціально-економічного життя суспільства у сучасному світі, саме вона здатна стрімко підвищити ВВП країни. За даними Всесвітнього економічного форуму, у 2015 році частка цифрової економіки у загальносвітовій економіці перевищила 20% і стрімко зростає.

В Україні найбільше використання цифрових технологій було здійснено в агропромисловій сфері, завдяки яким передові компанії збільшують свої ROI від 30% до 90%. Для сфери медицини цифрова економіка означає поступовий перехід до онлайн-медицини. Наприклад, на заміну періодичного медичного огляду передбачається використання сенсорів і датчиків онлайн-спостереження за окремими групами пацієнтів. Для освіти цифрова економіка — це запровадження поняття "цифрова освітня послуга", коли учень має в школі доступ до Wi-Fi з високою мінімальною швидкістю, електронні підручники, планшет, мультимедійний контент і т.д.

Впровадження нових технологій, якість інтернет-інфраструктури, інституційний розвиток та інноваційний клімат – це ті напрями, які мають визначати розвиток цифрової економіки в Україні. Ключовою стратегією розвитку цифрової економіки в Україні має стати «цифровізація» країни, формування внутрішнього ринку ІКТ та мотивацій і потреб споживачів у «цифрових технологіях». Розвинена цифрова інфраструктура – основа розвитку цифрової економіки. Однак, як свідчить рейтинг Всесвітнього економічного форуму (WEF) щодо технологічного розвитку, який

включає дві складові – технологічну адаптацію та використання ІКТ, Україна в 2016-2017 рр. посіла лише 85 місце серед інших країн. Для оцінки рівня використання ІКТ (інформаційно-комунікативних технологій) при визначенні рейтингу WEF використовують чотири показники: кількість інтернет-користувачів – 80 місце (у 2015-2016 рр. – 80), підключення до широкопasmового Інтернету – 64 (72), пропускна спроможність Інтернету – 68 (64), мобільні підключення до широкопasmового зв'язку – 131 (121) [3]. Незважаючи на покращення перших двох показників значень щодо використання ІКТ, Україна за двома останніми складовими суттєво погіршила свої позиції порівняно з попереднім роком.

Таким чином, згідно з проведеним аналізом сучасних тенденцій розвитку цифрової економіки в Україні можна зробити висновки про зростання «цифрового розриву» та суттєве відставання країни у розвитку цифрових технологій порівняно з країнами ЄС. Для продуктивного розвитку "цифровізації" національної економіки потрібно затвердити на державному рівні проект «Цифрові адженди України – 2020» та передбачити активну роль держави у впровадженні та реалізації стратегії розвитку цифрової економіки, цифровізації всіх сфер діяльності, що сприяло б соціально-економічному зростанню країни та підвищенню її конкурентоспроможності у довгостроковій перспективі.

Література:

1. Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України / (Г.Т. Карчева, Т.С. Смовженко, В.І. Міщенко та ін.); за заг. ред. д-ра екон. наук Г.Т. Карчевої. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. – 276 с.
2. Concept of a 'Digital Economy' [Electronic resource]. – Access mode: <http://odec.org.uk/the-concept-of-a-digital-economy/> – Title from the screen.
3. Global Competitiveness Report 2016– 2017, World Economic Forum: [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.weforum.org/focus/davos-2018>

*Сліпак Інна Русланівна
студентка, Національний авіаційний
університет*

*Науковий керівник: Задерака Наталія
Миколаївна, старший викладач,
Національний авіаційний
університет*

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день банківський сектор України перебуває у складному становищі. Підвищення його ефективності в нашій країні – одна з актуальних, гострих і складних проблем.

Кредитування є однією з традиційних банківських операцій. Проте в умовах сьогодення банківські установи дещо уповільнили свою діяльність на ринку кредитування, що є безумовним наслідком економічних та політичних процесів, які похитнули економіку нашої держави [1].

Аналіз сучасного стану банківської системи України викликає об'єктивну необхідність у конкретизації актуальних проблем та факторів, що стримують розвиток вітчизняного банківського сектора. До найбільш гострих проблем сучасної банківської системи слід віднести наступні: зростання недовіри до банків; негативний вплив політичних процесів; суперечливість механізму рефінансування українських банків; девальвація національної грошової одиниці; подорожчання кредитних ресурсів; погіршення кредитного портфеля банків.

Протягом 2017 року з ринку пішло 14 банків (з них 4 реорганізувалися у фінансові компанії, 1 банк приєднався до іншого), на які на початок року припадало 1,7% чистих активів [2]. За рік чисті активи банків зросли на 6,4% - до 1336 млрд грн. Обсяги міжбанківських кредитів та коштів у НБУ знизилися на 27 млрд грн. Чисті кредити, скориговані на резерви, практично не змінилися за фіксованим курсом. Портфель валютних кредитів помітно зменшився внаслідок списань та

реструктуризації, але зростання гривневого кредитування компенсувало це скорочення.

Суттєво зросло кредитування населення: приріст чистих кредитів у гривні склав 42%. Найвищі темпи були у Приватбанку та приватних банках – понад 60%. Іпотечне кредитування також прискорилося, але списання старих позик призвело до скорочення частки іпотеки у структурі портфеля фізосіб. Нове кредитування дозволило всім групам банків, крім Приватбанку, підвищити якість кредитного портфеля за рахунок статистичних ефектів.

У 2017 році ставки за річними гривневими депозитами знизилися на 3.2 в.п. - до 14,3% річних. Проте останні рішення НБУ підвищити облікову ставку, що призвело до збільшення вартості короткострокових (до 6 місяців) гривневих депозитів на 0.2-0.4 в.п. з часу першого підвищення ставки. Вартість річних валютних депозитів населення зберігається на історично низькому рівні – 3,7%.

У 2018 році ризики роботи банківського сектору, серед іншого, пов'язані з відсутністю співпраці з МФО та, як наслідок, можливим погіршенням економічних очікувань бізнесу та населення. Це впливатиме на темпи кредитування та банківську політику ціноутворення на пасиви та активи [3].

Можна стверджувати, що розвиток кредитування на даний час в нашій країні дещо сповільнюється. Скорочується кількість фінансових установ, знижується кількість виданих споживчих та іпотечних кредитів. Зростають процентні ставки за кредитами. Визначено, що головним фактором, що впливає на сучасну кредитну діяльність банків в Україні, є політична та соціальна нестабільність.

Література:

1. Підвищення ролі банківської системи в економічному зростанні: види, функції та роль кредиту/ наук. ред. А. П. Мороз. – К.: УФМТ, 2016. – 23 с.
2. Огляд банківського сектору. Випуск 6. Лютий 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=547FD4A97C14B6AFCF5249CCD4C1EF43?id=64628171>
3. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

Величко Ганна Володимирівна
аспірант Донецького державного
університету управління

ЕЛЕМЕНТИ ТА СКЛАДОВІ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Досвід розвинених країн показує, що в умовах глобальної конкуренції на світовому ринку виграє той, хто має розвинену інноваційну інфраструктуру та розробив найбільш ефективний механізм інноваційної діяльності.

Розуміння важливості розвитку інноваційної інфраструктури в забезпеченні стійкості як підприємств, галузі, так і економіки загалом зумовлено глибокими структурними перетвореннями в економіці, високим ступенем зношення основних фондів, потребою промисловості в нових знаннях і технологіях, що забезпечують випуск конкурентоспроможної на світовому ринку продукції; необхідністю збереження і розвитку науково-технічного потенціалу й інноваційного підприємництва, запобігання витоку інтелектуальної власності і наукових кадрів за кордон, підвищення результативності наукової діяльності.

Наявність якісної інноваційної інфраструктури сприяє підвищенню рівня інноваційної активності підприємств. Таким чином інноваційна інфраструктура повинна вирішувати такі завдання:

- підтримка вітчизняних новаторів, винахідників, учених;
- прискорення соціально-економічного розвитку господарчої структури як країни загалом, так і окремих регіонів та підприємств;
- активне застосування у виробництві зарубіжних та вітчизняних науково-технологічних розробок, винаходів;
- створення та підтримка малого інноваційного підприємництва;
- розвиток експортної бази і збільшення валютних надходжень у результаті інтенсивнішої інтеграції економіки країни в систему міжнародної торгівлі;
- наповнення внутрішнього ринку конкурентоспроможними товарами та послугами виробничого і споживчого призначення;

- забезпечення трансферу інновацій (технологій) та комерціалізації наукових розробок;
- розвиток нових форм господарювання з пристосуванням до сучасних умов світового ринку;
- надання всіх видів необхідних послуг інноваційному бізнесу[1].

Інноваційна інфраструктура — сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо).

Вона сприяє входженню інновацій у всі сфери економіки. Ціллю інноваційної інфраструктури є сприяння перетворенню новацій на інновації, збереження і примноження наукового потенціалу країни.

Складовими інноваційної інфраструктури є:

- фінансово-кредитні установи;
- зони інтенсивного науково-технічного розвитку (технополіси);
- технопарки (технологічні парки агропарки, Інноваційні парки);
- інноваційні центри (технологічні, регіональні, галузеві);
- інкубатори (інноваційні технологічні, інноваційного бізнесу);
- консалтингові (надання консультацій у сфері захисту інтелектуальної власності, реінжинірингу тощо) фірми,
- інноваційні та страхові компанії тощо.

Розглядаючи сучасну ситуацію в Україні видно, що наразі майже відсутні спеціалізовані структури, які здійснюють підтримку інноваційних проектів. Кабінет міністрів України затвердив проект «Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури». Мета цієї програми — створення умов для розвитку інноваційної інфраструктури, надання допомоги науковцям, інноваторам та підприємствам. Серед завдань програми також названі вдосконалення інформаційної мережі, впровадження необхідних спеціальностей з технологічного та економічного аудиту, патентних та маркетингових досліджень тощо до 2021 р [2].

Огляд літературних джерел свідчить, що й досі немає уніфікованої класифікації елементів інноваційної інфраструктури. Основні її підсистеми можна виділити досить умовно, оскільки процес формування нової економіки супроводжується постійною трансформацією складових або виникненням нових елементів інфраструктури, вони можуть

виконувати різні функції. Механізми інноваційної діяльності досить глибоко досліджені, для науково-практичних цілей інноваційну інфраструктуру можна розглядати як сукупність підсистем:

1. Виробничо-технологічна підсистема покликана створювати умови для доступу підприємств до виробничих ресурсів, елементами якої є технопарки й інноваційно-технологічні центри, інноваційно-технологічні комплекси й т. ін.

2. Фінансова підсистема забезпечує фінансування інноваційних проектів для малих і середніх підприємств.

3. Інформаційна підсистема відтворює наявні бази даних, розширює функціональні можливості інформаційних систем, які забезпечують одночасну паралельну обробку баз даних з різною структурою даних.

4. Кадрова підсистема забезпечує підготовку кваліфікованих кадрів, отримання, оновлення бази знань і набуття досвіду, підвищення кваліфікації, розвиток практичних навичок і зростання компетентності фахівців.

5. Консалтингова підсистема створює умови надання клієнтові допомоги у вирішенні управлінських питань, проблем оптимізації бізнесу, підвищення ефективності функціонування організації та ін.

6. Правова підсистема забезпечує законодавчо-нормативні умови для функціонування та розвитку інших підсистем та елементів інфраструктури [1].

Створення інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності в Україні є на сьогодні найбільш актуальним питанням організаційної підтримки як вітчизняних наукових установ, так і бізнес організацій.. Аналіз закордонного досвіду та національних особливостей виникнення та діяльності окремих елементів інноваційної інфраструктури дозволить сформулювати основні напрями її формування в інноваційній сфері України.

Література:

1. Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.
2. Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017-2021 роки: проект розпорядження Кабінету Міністрів України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://goo.gl/Di7j79>

Логістика і транспорт

*Біла Ірина Василівна
викладач комерційних дисциплін,
Криворізький державний комерційно-
економічний технікум*

СУТНІСТЬ, ЗАВДАННЯ І ПРОБЛЕМИ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ

Розвиток транспортної логістики в Україні є однією з необхідних умов подальшої структурної перебудови економіки в державі. Транспорт як провідна галузь економіки забезпечує функціонування і розвиток всіх галузей господарського комплексу країни та виступає фундаментальною основою їх взаємодії під час економічного розвитку.

Транспортування - це ключова комплексна активність, пов'язана з переміщенням матеріальних ресурсів, незавершеного виробництва або готової продукції транспортним засобом у логістичному ланцюзі. Транспортна логістика – це функціональна сфера логістики, що оптимізує логістичні операції на шляху матеріального потоку від постачальника до кінцевого споживача із застосуванням транспортних засобів. Будучи галуззю матеріального виробництва, транспорт має свою продукцію – це сам процес переміщення. Транспорт у системі логістики відіграє важливу роль: є складовою основних функціональних галузей логістики, транспорт пропонує на ринку товарів і послуг свою продукцію - транспортні послуги, за які отримує прибуток. Проблеми транспортної галузі поглиблюються за рахунок підприємств - основних споживачів транспортних послуг, які не здатні забезпечити достатні обсяги перевезень, відповідний сучасним потребам рівень дохідності. На вибір типу транспортної складової логістичних систем впливають такі фактори, як: вид вантажу, вартість перевезень, мета транспортування, відстань, якість транспортних шляхів. У сучасних умовах роль транспортного обслуговування визначається не інтересами окремого відправника, а оптимальним співвідношенням витрат і прибутку, а також у мінімізації загальних логістичних витрат. Складна економічна ситуація в країні

вимагає від працівників транспортної галузі великої уваги до вирішення питань організації і управління перевезеннями, підвищення якості запропонованих послуг, вибір каналів руху товару.

Основна мета логістики у сфері транспортування полягає в усуненні перебоїв у разі безперервного переміщення товарів і транспортних засобів від пункту відправлення до пункту призначення.

Принципи транспортної логістики стають основними напрямками вдосконалення транспортних технологій у сфері руху товару, інтеграції виробничих і транспортних процесів.

Аналізуючи логістичну діяльність українських транспортних підприємств, можемо виділити, основні проблеми:

- ✓ недостатню якість транспортного обслуговування, зношеність рухомого складу;
- ✓ недовантаження рухомого складу;
- ✓ недосконалість системи страхування вантажу і транспортних засобів;
- ✓ труднощі в організації взаємодії декількох видів транспорту.

Для логістики транспортування важливе значення мають різновиди перевезень, які залежать від видів використовуваних транспортних засобів. На сьогодні транспортна логістика розглядає обсяги перевезень, напрями та номенклатуру транспортованих вантажів, визначає суб'єктів товарного ринку, що належать до підсистем логістики транспортування.

Для транспортної системи будь-якої держави активна участь у глобалізації ринку транспортних послуг означає: лібералізацію усіх сфер транспортної діяльності, відмову від державного регулювання, зростання інформаційної відкритості, уніфікацію транспортних засобів, технологій.

Література:

1. Альбеков А. У., Федько В. П., Митько О. А. Логистика коммерции. - Ростов на Дону: Феникс, 2001.
2. Сивохина Н. М., Родников В. Б., Горбунов Н. Я. Логистика. - М.: ООО «Издательство АСТ» ЗАО «РНК Русанова», 2002.

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень

*Романашенко Ірина Олександрівна
студентка, Харківський
національний технічний університет
сільського господарства імені Петра
Василенка*

*Науковий керівник: Дуюнова Тетяна
Василівна, кандидат юридичних
наук, доцент, Харківський
національний технічний університет
сільського господарства імені Петра
Василенка*

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ ОБ'ЄДНАННЯХ ДЕРЖАВ

В наш час міжнародні організації як форма міжнародного співробітництва та багатосторонньої дипломатії відіграють надзвичайно важливу роль. Нині загальна кількість таких організацій наближається до 5 тисяч, з яких понад 400 – міжурядові. Особливого значення набувають такі об'єднання держав, як співдружності та співтовариства. Прикладами таких об'єднань на сьогодні є: Європейський Союз, Співдружність Націй, Співдружність Незалежних Держав. Чинники їх об'єднання можуть бути різними: економічні, політичні, ідеологічні, культурні, релігійні тощо. Правовою основою таких об'єднань можуть виступати міжнародні договори, статuti, декларації та інші юридичні акти.

Метою роботи є дослідити участь України в сучасних міжнародних об'єднаннях держав.

Співтовариство (співдружність) – це добровільне, договірне об'єднання держав, засноване на спільних політичних, економічних, ідеологічних, культурних засадах та спрямоване на вирішення певних завдань у різних сферах суспільного життя [1].

Ознаками цих об'єднань є:

- спільність історичного розвитку держав-учасниць, що зумовлює їх інтеграцію на спільних політичних, економічних, ідеологічних, культурних засадах;
- створення для спільного вирішення завдань, актуальних для держав-учасниць;
- наявність наддержавних органів, які забезпечують взаємодію держав-учасниць;
- збереження суверенітету державами-учасницями;
- можливість виходу із складу таких об'єднань;
- автономність правової, судової, політичної системи кожної держава-учасниці.

На сьогодні Україна – повноцінний член світової спільноти, чого не можна сказати про не таке вже й далеке минуле. Здобуття Україною державної незалежності поряд з багатьма іншими питаннями висунуло декілька проблем у сфері міжнародних відносин. Такі, як вироблення власної позиції, стилю та навичок у відносинах із зовнішнім світом; новий самостійний тип взаємин з державами колишнього СРСР; включення України в інтеграційні процеси, які розгорнулися серед розвинутих країн Європи.

Україна приймає активну участь у діяльності 68 міжнародних організацій. У більшості організацій наша держава статусу повноправного члена, у деяких лише спостерігач.

Приєднання до міжнародної організації накладає на державу певні обов'язки, як політичного, так і фінансового характеру. Будучи членом чи спостерігачем при міжнародній організації повинна щорічно сплачувати членські внески. Найчастіше сплата фінансових зобов'язань відбувається у такій валюті, як долар, євро, швейцарський франк, англійський фунт стерлінгів [5].

Основні правові норми становлення України як суб'єкта міжнародних відносин закладені в Декларації про державний суверенітет України, де є спеціальний десятий розділ «Міжнародні відносини», в якому зазначено, що «вона як суб'єкт міжнародного права здійснює безпосередні зносини з іншими державами, укладає з ними договори, обмінюється дипломатичними, консульськими, торгівельними представництвами, бере участь у діяльності міжнародних організацій в обсязі, необхідному для забезпечення національних інтересів у політичній, економічній, екологічній, інформаційній, технічній та

спортивній сферах. Україна виступає рівноправним учасником міжнародного спілкування, активно сприяє зміцненню загального миру і міжнародної безпеки, бере участь у загальноєвропейському процесі та в європейських структурах»[2].

Нашу державу прийнято до складу престижних міжнародних організацій таких, як Міжнародний валютний фонд, Міжнародний банк реконструкцій та розвитку. Також Україна стала повноправною учасницею Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), підписала документи про співробітництво та партнерство з Європейським союзом (ЗЄС), стала членом міжнародної регіональної інституції Рада Європи (РЄ), стала членом ЮНЕСКО, а також знаходиться на заключних етапах до вступу в Європейський Союз (ЄС) та інші [4].

Одне з визначних подій в зовнішній політиці є те, що Україна була одна з країн-засновниць Організації Об'єднаних Націй. Для України, яка прагне твердо закріпитися у світових міжнародних організаціях та проводити власний зовнішньополітичний курс, членство в ООН є однією з умов міжнародних гарантів її національної безпеки (ООН залишається чи неєдиною структурою, спроможною у разі необхідності надати Україні конкретну допомогу в справі забезпечення її територіальної цілісності)[3].

Отже, Україна приймає активну участь у діяльності багатьох міжнародних організацій. Пріоритетного значення набуває співробітництво з країнами-членами в межах організацій – багатостороння дипломатія. Україна розширює свої міжнародні контакти, що позитивно впливає на імідж нашої держави.

Література:

1. Петришин О.В. Теорія держави та права : підручник / О.В. Петришин, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський та ін.; за ред. О.В. Петришина. – Х. : Право, 2015. – 368 с.
2. Декларації про державний суверенітет України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
3. Діяльність України в ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication>
4. Участь України у міжнародних організаціях України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua>
5. Єдиний державний реєстр міжнародних організацій, членом яких є Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua>

Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення

*Ковальчук Ярослав Вадимович
юрисконсульт 1-ої категорії Служби
приміських пасажирських перевезень
регіональної філії «Південно-Західна
залізниця», Публічного акціонерного
товариства «Українська залізниця»;
блогер сайтів «Liga.net» та
«Korrespondent.net»*

**ДОЦІЛЬНІСТЬ ОХОПЛЕННЯ ПРЕДМЕТОМ ЛЕГАТУ
ПОГАШЕННЯ БОРГУ ЛЕГАТАРІЯ**

Чинним законодавством гарантовано заповідачу різні за своєю суттю права, Зокрема зазначена особа може встановити в своєму заповіті так званий «легат». Чи може предмет згаданого спеціального розпорядження охоплювати вказівку про погашення боргу, який в свою чергу має легатарій?

Станом на сьогоднішній день, офіційна доктрина цивільного права охоплює велику кількість малоз'ясованих питань. Зокрема наразі в юридичній літературі наявні поодинокі праці, суть яких в свою чергу полягає в з'ясуванні можливості охоплення предметом легату погашення спадкоємцем боргу, що має легатарій. В даній розвідці ми ознайомимося з непростим змістом таких досліджень.

Як зазначає В. Рясенцев, заповідач вправі встановити в своєму заповіті легат, предметом якого в свою чергу є розпорядження про покладення на спадкоємця обов'язку погасити борг, що має легатарій. Доцільність вищевказаної концепції даний вчений пробує обґрунтувати такими доводами.

Заповідальним відказам притаманні різні за своєю сутністю юридичні ознаки. Зокрема на практиці вищевказані розпорядження

бувають дуже різного змісту. Дане судження пояснюється тим, що у відповідності до заповідального відказу заповідач вправі покласти на спадкоємця обов'язок вчинити певні майнові дії на користь відказоодержувача, наприклад, сплатити ту або іншу грошову суму, передати відповідну річ у власність чи в позиттєве користування, погасити борг або надати іншу майнову вигоду [1, с. 27-28].

Такий підхід отримав належне схвалення в інших науковців, що досліджують проблемні питання спадкового права. Зокрема такими вченими можна назвати: Е. Ейдінову [2, с. 48-49], та деяких інших дослідників.

На наше глибоке переконання, предмет легату, будучи дуже багатограним, водночас може охоплювати ті або інші майнові дії, однією з яких в свою чергу є прощення боргу, що має легатарій. Доцільність зазначеного наукового підходу ми спробуємо підтвердити за допомогою таких доводів.

По-перше, вітчизняне законодавство, охоплюючи різні за своєю суттю норми, водночас не забороняє заповідачу вчиняти ті або інші дії майнового характеру. Зокрема в ЦК України та інших законах відсутня безпосередня вказівка про те, що такій особі не дозволено своїм заповітом охопити легат, предметом якого є покладення на спадкоємця обов'язку погасити борг легатарія.

Спадкове право, будучи за своєю суттю однією з найголовніших складових вітчизняної системи приватного права, водночас включає в себе велике число розмаїтих юридичних аксіом. Зокрема кожна особа ще зі шкільної парти знає таку загальновизнану формулу: дозволено робити те, що не заборонено.

По-друге, легату притаманні різні за своєю сутністю юридичні властивості. Зокрема предмет вказаного розпорядження має виключно майновий характер, про що в свою чергу передбачено нормою, яка отримала відповідне закріплення в ч. 1 ст. 1238 ЦК України [3].

Вчинювана спадкоємцем дія, зміст якої полягає в прощенні боргу легатарія, сповна відповідає зазначеній вимозі. Вищенаведене судження пояснюється тим, що легатарій, борг якого сплачує спадкоємець, отримує на свою користь вигоду. Тобто, 1-ша особа, завдяки таким діям 2-ої особи заощаджує власний бюджет. А даний факт в свою чергу призводить до того, що легатарій може задовольняти ті чи інші потреби різних за своїм

статусом учасників цивільних правовідносин, наприклад, оплачувати навчання в свого рідного сина, що в свою чергу здобуває освіту в аспірантурі за спеціальністю «цивільне право і цивільний процес».

Отже, предмет легату, будучи багатограним, водночас може включати в себе різні за своєю суттю дії, яким в свою чергу притаманний правомірний характер. Зокрема заповідач своїм заповітом вправі охопити спеціальне розпорядження про покладення на спадкоємця обов'язку погасити борг, який має легатарій.

Література:

1. Рясенцев В. А. Наследование по закону и по завещанию в СРСР. – М.: Знание, 1972. – 48 с.
2. Эйдинова Э. Б. Наследование по закону и по завещанию. – М., Юрид. лит., 1984. – 112 с.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

*Козуб Ірина Георгіївна
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри приватного права,
Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПРАЦІВНИКІВ У ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Фізична особа може виступати у якості працівника по досягненню нею за загальним правилом 16 річного віку і у визначених трудовим законодавством випадках за згодою одного з батьків чи особи, що їх замінює – з 15 або 14 років (ст.188 КЗпП У). Тому трудової правосуб'єктності особа набуває саме з цього віку. Ми неодноразово наголошували, що право на працю особа має з народження і володіє ним до смерті, це природне право людини, позбавити якого ніхто не може. А ось право на роботу – це гарантоване державою право, якого особа набуває з настанням відповідного віку. При цьому цей вік певним чином

пов'язаний із встановленим у трудовому законодавстві віком працездатності, але не тотожний йому. Так, ст. 1 Закону України «Про зайнятість населення» [1] особами працездатного віку є особи віком від 16 років, які не досягли встановленого ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсійного віку. Разом з тим по досягненні пенсійного віку особа має право на роботу, такого права її ніхто не позбавляв, хоча й за визначенням суб'єктів законодавчої ініціативи така особа вже не буде у працездатному віці, що, на наш погляд, є нелогічним і неправильним.

Трудова правосуб'єтність відмінна від цивільно-правової праводієздатності, але тісно пов'язана з нею. Представництво фізичної особи притаманне більше цивільному праву, аніж трудовому, якщо мова йде саме про працівника, адже відповідно до ст. 30 КЗпП України працівник повинен виконувати доручену йому роботу особисто і не має права передоручити її виконання іншій особі. Отже, чинне трудове законодавство не містить вказівки на обов'язковість укладення трудового договору саме фізичною-особою, що претендує на статус працівника. Тому цілком логічно, що від іменні останньої може виступати і представник. На це наголошував і з чим ми погоджуємось П.Д. Пилипенко. Так, він зауважує, що за нинішніх умов не суперечитиме закону укладення трудового договору представником працівника від імені та в інтересах останнього. Якщо роботодавець не заперечує проти підписання трудового договору представником працівника, який діє, наприклад, на підставі довіреності, то немає достатніх підстав вважати такий договір недійсним. Укладення трудових договорів через представника може практикуватися у випадках, коли місце виконання роботи не збігатиметься з місцезнаходженням роботодавця чи місцем проживання працівника [2]. Додамо тільки, що чинне трудове законодавство не містить спеціальних заборон з даного приводу, що дає право робити висновок про можливість укладення трудового договору представником від імені майбутнього працівника.

Не можемо не додати, що відповідно до згадуваної нами ст. 30 КЗпП України передбачається можливість виконання трудових обов'язків не безпосередньо працівником у випадках, передбачених законодавством. З даного приводу виникає запитання, а чи буде представництво визнаного у встановленому порядку громадянина недієздатним (звісно, за нормами

цивільного законодавства, бо у трудовому можливості визнання особи недієздатною чи обмежено дієздатною не передбачена) тим передбаченим законом випадком, коли замість працівника його роботу буде виконувати хтось інший? Дане питання у певній мірі вже нами аналізувалось, тому відзначимо тільки, що якщо трудовий договір було укладено з недієздатною особою, про що не міг здогадуватись роботодавець, на нашу думку, він має бути припинений за такою новою підставою: у зв'язку із виявленням факту недієздатності особи. Як наслідок – роботодавець повинен провести відповідну компенсацію за виконану роботу, здійснену особою, визнаною недієздатною. Пропонуємо таку підставу припинення трудового договору передбачити в КЗпП України. Що ж стосується випадку, коли особу визнано недієздатною за рішенням суду, а вона вже перебуває у статусі працівника, вважаємо, що це теж одна з підстав припинення трудового договору, зокрема, трудових правовідносин [3].

Отже, представництво працівника з метою виконання ним своїх обов'язків за трудовим договором у випадку встановлення його недієздатності за нормами цивільного законодавства у власне трудових правовідносинах не видається можливим. Разом з тим, воно існує для представництва його інтересів як члена професійної спілки, зокрема, або як члена трудового колективу загалом. Так, відповідно до ст. 2 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [4] професійні спілки створюються з метою здійснення представництва та захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів професійної спілки. Отже, представництво працівника у даному випадку буде залежати від того чи є він членом профспілки, тобто за власною заявою визнає її статут та сплачує членські внески, чи ні. Для представництва і здійснення захисту прав та інтересів членів профспілок на відповідному рівні договірного регулювання трудових і соціально-економічних відносин профспілки, організації профспілок можуть мати статус первинних, місцевих, обласних, регіональних, республіканських, всеукраїнських (ч.1 ст.11).

Разом з тим, передбачена можливість представництва інтересів працівника як члена трудового колективу незалежно від його членства у професійній спілці. Зокрема, ч.2 ст. 19 вищевказаного Закону відзначає, що у питаннях колективних інтересів працівників профспілки, їх об'єднання здійснюють представництво та захист інтересів працівників

незалежно від їх членства у профспілках. Окрім того, ч.2 ст. 13 встановлює, що держава визнає профспілки повноважними представниками працівників і захисниками їх трудових, соціально-економічних прав та інтересів, співпрацює з профспілками в їх реалізації, сприяє профспілкам у встановленні ділових партнерських взаємовідносин з роботодавцями та їх об'єднаннями. Така ж можливість представництва працівників незалежно від їх членства у професійній спілці професійними спілками передбачена Законом України «Про колективні договори і угоди» [5] та Законом України «Про соціальний діалог в Україні» [6]. При цьому право бути представниками трудового колективу у випадку укладення колективного договору на підприємстві, установі та організації мають також і обрані та уповноважені трудовим колективом представники (ст.3 Закону України «Про колективні договори і угоди») або вільно обрані для ведення колективних переговорів представники (представник) працівників (ст.4 Закону України «Про соціальний діалог в Україні»).

Отже, уклавши трудовий договір і набувши статусу працівника, інтереси особи можуть бути представлені і захищені професійною спілкою та іншими обраними та уповноваженими трудовим колективом представниками, якщо мова йде про колективні інтереси працівників. Але не тільки вказані суб'єкти можуть виступати у якості представників останнього. Ними можуть бути прокурор, народні депутати, Уповноважений Верховної Ради з прав людини адвокат або інші, уповноважені на представництво особи. Так, на можливість представництва працівників прокурорами на підставі аналізу ст. 5 Закону України «Про прокуратуру» наголошує А.О. Семенюк, вказуючи, що прокурори є представниками всеохоплюючого, загального характеру [7, с.337]. Можливість представництва працівників народними депутатами України впливає зі змісту положень Закону України «Про статус народного депутата України», а Уповноваженим ВР з права людини – «Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Щодо можливості представлення працівників адвокатами та іншими особами, то вона визначена ст. 226 КЗпП України, якою наголошено, що за бажанням працівника при розгляді спору від його імені може виступати представник профспілкового органу або за вибором працівника інша особа, в тому числі адвокат.

Не можемо не відзначити, що у всіх зазначених випадках можливості представництва працівника у трудових правовідносинах мова йде лише про представництво працівників при реалізації ними своїх прав, а не обов'язків. Окрім того, не усі трудові права можливо реалізовувати через представника. Зокрема, ті, які безпосередньо пов'язані з особистістю працівника реалізуються через представника не можуть (наприклад, саме право на працю, право на відпочинок та ін.). Це так звані особисті немайнові трудові права, які на думку Лагутіної І.В. визначаються як суб'єктивні трудові права – можливості забезпечувати особисту цілісність, фізичну та психічну недоторканність, індивідуалізацію особистості та автономію у сфері трудових відносин у межах, передбачених чинним законодавством. Відмінними ознаками особистих немайнових прав на її погляд є такі: по-перше, вони не можуть бути оцінені у грошах, тобто за своєю природою мають нематеріальний характер; по-друге, вони невіддільні від особистості (ці права не можна подарувати, продати, передати у спадок або в інший спосіб відділити від особи) і спрямовані на виявлення і розвиток індивідуальних здібностей особистості; по-третє, виникають ці права не з народження, а в процесі праці [8, с. 196]. Загалом ми погоджуємось із вказаною позицією, але щодо останньої ознаки відзначимо, що особисті немайнові права працівника можуть виникати як з народження (тобто ті, які притаманні йому в силу його природи), так і ті, які набуваються із отриманням статусу працівника.

Отже, хоч КЗпП України не містить спеціальних положень представництва працівників у індивідуальних трудових правовідносинах, його можливість не суперечить сутності останніх і нормам чинного трудового законодавства.

Література:

1. Закон України «Про зайнятість населення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>
2. Пилипенко П.Д. Способи укладення трудового договору / П.Д. Пилипенко // Право України. – 2001. - № 4 – С. 56 – 59 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravoznavec.com.ua/period/article/583/%CF#chapter>

3. Козуб І. Г. Наслідки визнання фізичної особи – суб'єкта трудового права недієздатною / І. Г. Козуб // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 417–425 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11kigtprn.pdf>
4. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1045-14>
5. Закон України «Про колективні договори і угоди» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>
6. Закон України «Про соціальний діалог в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2862-17>
7. Семенюк А.О. Роль і значення представництва у трудовому праві / А.О. Семенюк // Форум права. – 2013. – №4. – С. 334 – 338 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuuv/cgiirbis_64.exe?
8. Лагутіна І.В. Поняття особистих немайнових трудових прав працівника / І.В. Лагутіна // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Том 33. – Серія Право. – Вип. 1. – С. 193 – 196.

*Неділько Ігор Віталійович
здобувач магістратури, ВНЗ
«Університету економіки та права
«КРОК»*

*Науковий керівник: Тарасова Ірина
Вікторівна, кандидат юридичних
наук, ВНЗ «Університету економіки
та права «КРОК»*

ВІТЧИЗНЯНЕ КОЛІЗІЙНЕ ПРАВО: ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті розкрито особливості, правова природа, причини і види юридичних колізійного права як міжгалузевого правового інституту.

Ключові слова: колізійне право, колізійні норми, галузь права, правовий інститут, становлення, тенденції розвитку колізійного права як міжгалузевого інституту.

Постановка проблеми. У сучасному світі запорукою поступального розвитку для будь-якої держави є її відкритість в найширшому сенсі: для руху товарів, послуг, капіталів, осіб.

Відкритість держави для іноземних громадян, підприємств, інвестицій передбачає наявність адекватного законодавства, яке забезпечує як правову визначеність, так і гнучкість регулювання, що знаходиться в розумній гармонії з основними правовими системами.

Ключову роль в цьому плані відіграє колізійне право, покликане визначати взаємодію вітчизняного законодавства та іноземних правопорядків з питань приватноправових відносин. При цьому, особливо глибокого осмислення і аналізу вимагають не стільки власне колізійні норми, скільки умови їх застосування, професійне використання кожної з яких може повернути результат справи на сто вісімдесят градусів.

На жаль, доводиться констатувати, що вітчизняне міжнародне приватне право в значній мірі не відповідає вимогам сьогодення, що, власне, і актуалізує питання дослідження інституалізації колізійного права.

Метою статті є розкриття особливостей становлення та розвитку колізійного права у вітчизняному правовому просторі.

Виклад основного матеріалу. З питанням розуміння колізійного права, його галузевої приналежності, ролі в правовому регулюванні у вітчизняній правовій науці немає єдиної думки. Багато років правова природа, особливості, види колізійних норм розглядалися переважно в рамках міжнародного приватного права.

В ході історичного розвитку з ускладненням процесів державного і суспільного життя змінюється і природа внутрішніх і зовнішніх конфліктів. Змінюється і інструментарій правового регулювання відносин між державами, їх органами та населенням, між різними державами. В останні роки все більше виразною стала тенденція широкого підходу до розуміння колізійного права. Відповідно до цього підходу колізійне право розглядається не тільки з позиції гармонізації норм міжнародного права, а й в рамках національної правової системи. Це має особливе значення для країн з федеративною формою державного устрою, які мають поряд з

федеральною правовою системою і системою законодавства правові системи і системи законодавства суб'єктів федерації. Проте, дане питання актуальне і для України, яка згідно Конституції України є унітарною державою.

Так, у зв'язку з відсутністю в Конституції України правила вирішення колізій між міжнародно-договірними та національно-правовими нормами, в літературі обґрунтовується думка, що «Конституція не допускає ні колізії, ні конкуренції норм міжнародних договорів зі своїми нормами». Так, наприклад, при колізії норми міжнародного права та норми Конституції України має місце примат конституції, тобто діють норми Конституції. Крім того, відповідно до ч. 2 ст. 9 Конституції України укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, є можливим лише після внесення відповідних змін до Конституції України [1]. Цією нормою Конституція не лише усуває існуючі колізії з міжнародними договорами, але й унеможлиблює виникнення таких колізій у майбутньому, під час укладення міжнародних договорів.

Норми колізійного права є і в конституціях інших країн. Так чинна Конституція Німеччини містить норми, що закріплюють переваги федерального права над правом земель, норм міжнародного права – перед законами. Чітко розмежовуються сфери законодавства, встановлені способи і процедури подолання протиріч.

Стрімке зростання масиву нормативно-правових актів є передумовою виникнення юридичних колізій і необхідності розробки колізійних норм.

В юридичній науці вже протягом багатьох років активно розвивається такий науковий напрямок як юридична конфліктологія, яка вивчає природу і сутність юридичних конфліктів. Конфлікти виникають в різних галузях права. Залежно від природи правових норм розрізняють і типологію юридичних конфліктів.

Для аналізу галузевої приналежності колізійного права є важливим розгляд сутності та особливостей юридичної колізії.

Під юридичною колізією розуміється розбіжності, суперечності між актами, що регулюють одні й ті ж, або суміжні відносини. Крім того, юридична колізія розглядається окремими авторами як протиріччя в

процесі правозастосування і здійснення органами і посадовими особами їх повноважень.

В літературі також була запропонована і обґрунтована класифікація колізій норм права, згідно з якою вони поділяються на темпоральні, просторові, ієрархічні (субординаційні) і змістовні [2, с. 10-11].

Щодо правової природи колізійних норм в юридичній науці немає єдності думок. Одні автори вважають, що колізійні норми діють тільки в поєднанні з матеріальними нормами (Л.А. Лунц, С.С. Алексєєв). Інші вчені вважають, що колізійні норми виступають самостійним регулятором суспільних відносин з метою розв'язання правових колізій (Н.А. Власенко, Ю.А. Тихомиров). Друга позиція видається більш обґрунтованою. Колізійні норми мають особливу правову природу і виконують важливі специфічні функції: функцію обслуговування права (дозволу колізій, що виникають в правовій системі, протиріч між нормами національного і міжнародного права) і функцію забезпечення законності (усунення зіткнень норм) [3].

Що слід розуміти під колізійною нормою? Колізійною нормою є правова норма, яка містить правило усунення суперечності норм і актів всередині правової системи, норм національного та міжнародного права, норм національного та іноземного законодавства, правило усунення в механізмі публічної влади. Колізійна норма повинна пояснюватися не тільки в рамках розгляду спору, але і поза будь-якою правозастосовною ситуацією. Деякі автори вважають, що колізійну норму слід тлумачити тільки по «*lex fori*», у певному сенсі навіть можна говорити про повну ідентичність понять, які містяться в ній, поняттям власного права [4, с. 165].

В юридичній літературі колізійне право все частіше розглядається в широкому розумінні, що виходить за рамки традиційного уявлення, у вигляді норм міжнародного приватного права.

Колізійне право має свій предмет регулювання, що володіє очевидною специфікою. Ця особливість предмета регулювання полягає в тому, то норми колізійного права регулюють сфери пов'язані, зі спірними правовідносинами. Колізійні правовідносини є суміжними, регульованими різними правовими актами, що належать до різних галузей права. Як зазначає професор Ю.А.Тихомиров, колізійні норми містять в собі двоякого роду правові регулятори: позитивні (що забезпечують пріоритет

актів, норм, яким віддається перевага) і негативні (що містять варіант подолання розбіжностей і суперечок) [5, с. 78].

Тим не менше, немає достатніх підстав стверджувати, що у вітчизняній правовій системі остаточно склалася самостійна галузь права – колізійне право, хоча не можна виключати формування такої комплексної галузі права в майбутньому. В даний час більш доречно говорити про формування комплексного правового інституту колізійного права, розробка норм якого здійснюється в рамках відповідних галузей права.

Висновки. Викладене дозволяє зробити деякі висновки щодо тенденцій та особливостей розвитку вітчизняного колізійного права.

Колізійне право в даний час знаходиться на етапі свого активного розвитку. Стрімке зростання правотворчої діяльності на національному, регіональному, муніципальному рівнях влади, збільшення числа правових колізій, обумовлюють необхідність розробки і прийняття значного числа колізійних норм всередині національної правової системи.

Особливості норм колізійного права всередині національної правової системи відображають проблеми і протиріччя чинного законодавства на всіх його етапах від стадії правотворчості до стадії правозастосування, проблеми внаслідок нечіткого закріплення компетенції і статусів державних органів і посадових осіб.

У змістовному плані норми колізійного права присутні в різних галузях права: конституційному, цивільному, міжнародному (публічному і приватному), адміністративному та інших галузях права. В умовах інтенсивного формування колізійного права видається важливою розробка загальних принципів в забезпеченні комплексного регулювання спірних відносин.

Збільшення числа міждержавних угод, учасником яких є і Україна, також тягне за собою необхідність розробки великого числа колізійних норм в майбутньому.

При динамізмі розвитку колізійних норм, навряд чи можна погодитися з твердженням про те, що у вітчизняній системі права сформувалася нова супер галузь – колізійне право. В даний час немає підстав говорити про повністю сформовану і уособлену галузь колізійного права. Найчіткіше вважати, що сформований комплексний правовий

інститут. Разом з тим можна припустити, що формування такої галузі права в майбутньому цілком можливо.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Москалюк О.В. Механізм подолання змістовних і темпоральних колізій норм права: Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. – Київ, 2011. – 21 с.
3. Мацкевич И. М., Власенко Н. А. Модернизация специальностей в юриспруденции // Сборник материалов по итогам подготовки паспорта специальностей научных работников / отв. ред. Н. И. Аристер. – М., 2012.
4. Галущенко Г.В. Актуальні проблеми застосування колізійної норми в міжнародному приватному праві А / Г.В. Галущенко // Міжнародне право. – 2014. – с. 162-171.
5. Юдин А.И. (Александр Игоревич) Юридические коллизии и механизм их разрешения: теоретико-правовой аспект: Дис. ... канд. юрид. наук. Специальность: 12.00.01. – теория и история права и государства; история учений о праве и государстве / А.И. Юдин; Южный федеральный университет. – Ростов на Дону, 2014. – 158 с.

*Процьків Наталія Миколаївна
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри приватного права,
юридичного факультету
Чернівецького національного
університету ім. Ю.Федьковича*

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ СТОРІН ДОГОВОРУ БАНКІВСЬКОГО РАХУНКА

Природа договору банківського рахунка, його предмет визначає і його суб'єктний склад. Достатньо очевидно, що однією стороною цього

договору є банк, а іншою стороною – будь-яка юридична чи фізична особа.

Не дивлячись на те, що в п. 1 ст. 1066 ЦКУ [1] мова йде тільки про банки, згідно п. 4 цієї ж статті всі норми глави про банківський рахунок застосовуються також і до інших фінансових установ при укладенні ними договору банківського рахунка відповідно даної ліцензії.

Однак, в літературі по відношенню можливості укладення договору банківського рахунка іншою фінансовою установою висловлена і інша точка зору, яка відмовляє небанківським фінансовим установам в такому праві. Відповідно до статті 1 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” [2] фінансова установа – юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг та яка внесена до відповідного реєстру у порядку, встановленому законом. Стаття 19 Закону України “Про банки і банківську діяльність” [3] передбачає, що для цього треба мати відповідну ліцензію НБУ.

На практиці у клієнтів виникає інколи деяке нерозуміння, хто є стороною договору банківського рахунка. Пов'язано це з тим, що багато банків, які мають велику кількість клієнтів, створюють філії, які ведуть рахунки клієнтів. У будь-якому випадку стороною договору банківського рахунка є комерційний банк – юридична особа. Це виходить зі змісту ст. 95 ЦК, згідно якої філії й представництва не є юридичними особами. Вони наділяються майном юридичної особи, що їх створила, і діють на підставі затвердженого нею положення (п. 3 ст. 95 ЦК). А їх керівники призначаються юридичною особою і діють на підставі виданої нею довіреності (п. 4 ст. 95 ЦК).

Дане положення не завжди враховується клієнтом банку, що має рахунок у їхній філії. У випадку виникнення спору з приводу виконання договору банківського рахунку позов необхідно пред'являти не до філії, а до банку, як до юридичної особи.

Вважаємо, що у випадках пред'явлення позовів до філій банків слід було б виходити з того, що пред'явлення такого позову означає лише реалізацію позивачем положення ст. 29 ГПК України [4], згідно якого позови у справах, що виникають з діяльності філії або представництва юридичної особи, можуть пред'являтися також за їх

місцезнаходженням. Здається, що в цій ситуації не виникає проблем і з виконанням позивачем вимог закону про направлення відповідачу копії позовної заяви, так як отримання філією юридичної особи копії позовної заяви цілком достатньо для задоволення зазначеної вимоги. Філія і представництво по суті справи є частиною юридичної особи, і було б дивно говорити про те, що якщо частина чогось цілого володіє якою-небудь якістю (у даному випадку – інформацією, яка витікає з позовної заяви), то ціле такої якості не має.

Однак, в даному питанні судова практика не поділяє приведену точку зору.

Виникаючі з договору банківського рахунка зобов'язання, як і всякі інші зобов'язання за загальним правилом пов'язують осіб (стаття 509 ЦК), які в ньому беруть участь, тобто клієнт і банк.

У відповідності з пунктом 1 ст. 1067 ЦК договір банківського рахунка укладається для відкриття клієнтові або визначеній ним особі рахунка у банку на умовах, погоджених сторонами.

Стаття 1063 ЦК передбачає, що фізична або юридична особа може укласти договір банківського рахунка (зробити вклад) на користь третьої особи. Ця особа набуває права вкладника з моменту пред'явлення нею до банку першої вимоги, що впливає з прав вкладника, або вираження нею іншим способом наміру скористатися такими правами. До набуття особою, на користь якої зроблений банківський вклад, прав вкладника. Ці права належать особі, яка зробила вклад.

Таким чином стороною договору банківського рахунка може бути лише банк згідно з Цивільним кодексом. А іншою стороною може бути фізична або юридична особа.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003 — 2003 р., № 40, ст. 356.
2. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12.07.2001 № 2664-III // Відомості Верховної Ради України - 2002, № 1, ст. 1.

3. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 № 2121-III //Відомості Верховної Ради України від 09.02.2001 — 2001 р., № 5, ст. 30.

4. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII // Відомості Верховної Ради України від 11.02.1992 — 1992 р., № 6, ст. 56.

*Халімончук Марія Миколаївна
студентка II курсу магістратури,
Національного педагогічного
університету імені М.П.
Драгоманова*

*Науковий керівник: Дубчак Леся
Сергіївна, кандидат юридичних наук,
доцент, Національний педагогічний
університет імені М.П. Драгоманова*

СПРОЩЕНЕ ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК НОВЕЛА ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

З прийняттям нового Цивільного процесуального кодексу України, що набрав чинності 15 листопада 2017 року, запровадились нові інститути та поняття цивільного процесуального права. Нова форма судового процесу – спрощене провадження, містить у собі поняття малозначних справ, малозначних спорів, справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення[1].

До часу внесення змін у процесуальне законодавство, найчастіше, до процедури спрощених проваджень відносили наказне провадження, інколи – заочний розгляд справи, що є невірним.

Відповідно до ч. 2 ст. 19 ЦПК, цивільне судочинство здійснюється у порядку: наказного, позовного (загального або спрощеного) та окремого провадження. Тобто, спрощене провадження, віднедавна, є окремим видом позовного провадження. Проте, у ч. 1 ст. 279 ЦПК йдеться, що розгляд справ у порядку спрощеного позовного провадження

здійснюється судом в порядку загального позовного провадження, з особливостями, що вказані у главі X розділу III ЦПК. Це означає, що спрощене провадження має похідний характер від загального позовного провадження.

Так, відповідно до ст. 275 ЦПК, суд розглядає справи у порядку спрощеного позовного провадження протягом розумного строку, але не більше шістдесяті днів з дня відкриття провадження у справі[1].

Кодексом також визначено, що відповідно до ч. 2 ст. 274: «У порядку спрощеного позовного провадження може бути розглянута будь-яка справа, віднесена до юрисдикції суду, за винятком справ, зазначених у частині четвертій цієї статті». До них відносяться такі:

- 1) що виникають з сімейних відносин, крім спорів про стягнення аліментів та поділ майна подружжя;
- 2) щодо спадкування;
- 3) щодо приватизації державного житлового фонду;
- 4) щодо визнання необґрунтованими активів та їх витребування відповідно до глави 12 цього розділу;
- 5) в яких ціна позову перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- 6) інші вимоги, об'єднані з вимогами у спорах, вказаних у пунктах 1-5 цієї частини[1].

Тому, має місце думка, що фактично суду надано право диспозитивності у віднесенні справ до категорії малозначних.

При цьому у ч. 3 ст. 274 ЦПК, виділяється 8 критеріїв віднесення справи до малозначних:

- 1) ціна позову;
- 2) значення справи для сторін;
- 3) обраний позивачем спосіб захисту;
- 4) категорія та складність справи;
- 5) обсяг та характер доказів у справі, в тому числі чи потрібно у справі призначити експертизу, викликати свідків тощо;
- 6) кількість сторін та інших учасників справи;
- 7) чи становить розгляд справи значний суспільний інтерес;
- 8) думка сторін щодо необхідності розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження.

Важливо зазначити, що при віднесенні справи до категорії малозначних безпосередньо впливає на права сторін щодо оскарження прийнятих рішень. Адже, відповідно до п. 7 ч. 3 ст. 376 ЦПК (апеляційний перегляд), якщо суд розглянув в порядку спрощеного позовного провадження справу, що підлягала розгляду за правилами загального позовного провадження, то це вважається порушенням норм процесуального права і є обов'язковою підставою для скасування судового рішення суду першої інстанції та ухвалення нового рішення.

Якщо суд першої інстанції відніс справу до категорії малозначних помилково, то відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 411 ЦПК, це є підставою для обов'язкового скасування рішення і направлення справи на новий розгляд.

Малозначні справи та ті, що виникають з трудових відносин, розглядаються в порядку спрощеного провадження імперативно (ч. 1 ст. 274 ЦПК). Інші справи, які можуть бути віднесені судом до малозначних, розглядають в порядку спрощеного провадження лише за клопотанням позивача.

Клопотання позивача про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження подається у письмовій формі одночасно з поданням позовної заяви або може міститися у ній (ч. 1 ст. 276 ЦПК).

Якщо відповідач в установлений судом строк подасть заяву із запереченнями проти розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження, суд залежно від обґрунтованості заперечень відповідача постановляє ухвалу про: 1) залишення заяви відповідача без задоволення; 2) розгляд справи за правилами загального позовного провадження та заміну засідання для розгляду справи по суті підготовчим засіданням.

Якщо відповідач не подасть у встановлений судом строк такі заперечення, він має право ініціювати перехід розгляду справи за правилами загального позовного провадження лише у випадку, якщо доведе, що пропустив строк з поважних причин.

Якщо суд вирішив розглянути справу в порядку спрощеного позовного провадження, але в подальшому постановив ухвалу про розгляд справи за правилами загального позовного провадження, розгляд справи починається зі стадії відкриття провадження у справі. У такому випадку повернення до розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження не допускається.

Відповідно до ст. 278 ЦПК відзив подається протягом п'ятнадцяти днів із дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі. Позивач має право подати до суду відповідь на відзив, а відповідач — заперечення протягом строків, встановлених судом в ухвалі про відкриття провадження у справі (тобто в ухвалі про відкриття провадження необхідно встановлювати строки для подання всіх заяв по суті справи — відзив, відповідь на відзив, заперечення відповідача)[2, с.128].

Особливостями розгляду справи в порядку спрощеного провадження можна визначити такими, а саме: підготовче засідання у справі не проводиться, справа розглядається без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами, за відсутності клопотання будь-якої зі сторін про інше.

Важливим є те, що якщо при розгляді справи у рамках спрощено позовного провадження буде подано зустрічний позов, суд відповідно до ст.193 ЦПК, постановляє ухвалу про перехід розгляду справи за правилами загального позовного провадження.

Враховуючи вищевикладене, можна дійти висновку про те, що в рамках прийнятої новели, для зрозумілості та спрощення судового процесу потрібно виробити чіткі, прозорі, зрозумілі критерії для віднесення тієї чи іншої категорії справ до малозначних, і відповідно для розгляду цих справ у порядку спрощеного позовного провадження.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України – 2003, - № 40-44, ст.356;
2. Короєд С. О. Спрощене позовне провадження – новела цивільного судочинства України за проектом нової редакції ЦПК: оцінка ефективності процесуальних підстав застосування, [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.researchgate.net/profile/Iryna_Izarova/publication/318307776/Ukraine_on_the_Way_to_Europe_the_Reform_of_Civil_Procedural_Law/links/59638cef458515a3575e3f7b/Ukraine-on-the-Way-to-Europe-the-Reform-of-Civil-Procedural-Law.pdf.

*Цигановська Вікторія Віталіївна
студентка, ВНЗ «Інститут
післядипломної освіти Київський
національний університет
імені Тараса Шевченка»*

ДОСВІД КОЛЕКТИВНО-ДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИН НІМЕЧЧИНИ, ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Співвідношення між джерелами трудового права значною мірою залежить від національної специфіки трудового права. І, якщо з початку ХХ століття в англосаксонських країнах (Великобританія, США) превалюючу роль серед джерел трудового права займали колективні договори, то в країнах континентальної Європи (Франція, Німеччина, Італія) традиційно провідну роль відігравало законодавство. Однак, за останні роки роль колективних договорів в більшості європейських країн почала активно зростати. А у Великобританії, навпаки, державна політика впродовж ХХ століття була спрямована на законодавче врегулювання питань пов'язаних з проведенням колективних переговорів та укладанням колективних договорів [11, с. 42-53].

Порівняно з трудовим правом англосаксонських країн, суть німецьких колективних договорів корениться в зовсім іншій правовій традиції. Ключовою особливістю колективного договору в Німеччині є правова збалансованість, на відміну від індивідуального трудового договору, укладеного на користь і в інтересах тільки однієї сторони. У Німеччині профспілки та об'єднання роботодавців діють як соціальні партнери.

Колективні угоди в Німеччині є юридично обов'язковими, і це не викликає занепокоєння населення. Обов'язкове значення колективним договорам було надано в 1919 році. Умови колективного договору можна було тільки покращувати, а сам договір не міг бути скасованим. Проте такий договір зобов'язував тільки його учасників і не поширювався на нових працівників [4].

У Західній Німеччині у 2015 році близько 51% працівників працювали в компаніях, що мають колективний договір, у Східній Німеччині - близько 37% [2]. Починаючи з 1998 року як в Західній так і в

Східній Німеччині тенденція охоплення колективними договорами співробітників підприємств йде до зниження [3].

У відповідності з німецьким законодавством, колективний договір регулює права та обов'язки сторін колективних переговорів (договірна частина) та містить правові норми, які регулюють зміст, укладення та припинення трудових відносин (нормативна частина). Колективні переговори сторін включають в себе участь окремого роботодавця або об'єднання роботодавців, з одного боку, і профспілок - з іншого. Колективні договори мають бути укладені у письмовій формі [4].

Що стосується колективних переговорів та відповідного законодавства про колективні переговори, держава надає сторонам колективних переговорів можливість самостійно розробити правила співпраці. Вони можуть робити це швидше і гнучкіше, ніж за умови, коли б держава приймала активнішу участь. Правова основа колективно-договірного регулювання у Німеччині закріплена в законі «Про колективну угоду» (нім. Tarifvertragsgesetz, коротко TVG), від 9 квітня 1949 року [4]. Велику роль у правовому регулюванні праці у Німеччині відіграють рішення Федерального суду (нім. Bundesgerichtshof, коротко BGH) з трудових справ, які доповнюють діюче право і навіть змінюють його [5]. Так, загальні положення, що визначають права та обов'язки сторін, регулювання колективних трудових конфліктів, а також страйків детально конкретизуються в рішеннях судів.

За своєю юридичною природою у Німеччині розрізняються звичайні колективні договори, що поширюються на членів організацій, які їх уклали, і договори, що одержали загальнообов'язкову силу відповідно до декретів міністра праці. Крім того, у Німеччині діють різні види колективних договорів (окремо для робітників і службовців), що поширюються на галузі (підгалузі) промисловості в межах певної землі. Є основні колективні договори, що містять норми про робочий час, оплату надурочних робіт, відпустки тощо; угоди про класифікації робіт і відрядні роботи; угоди про тарифні ставки робітників; угоди про оклади службовців.

Поширення також набули заводські угоди між адміністрацією і виробничими радами. В них розглядається порядок укладення індивідуальних трудових договорів, режим праці, норми з техніки безпеки тощо. Між адміністрацією підприємства та виробничими радами також

підписуються правила внутрішнього трудового розпорядку. Вони стосуються норм про робочий час, умов виплати заробітної платні, графіка відпусток, пільг і т. п. Основним нормативним актом, що визначає порядок створення й діяльності виробничих рад у Німеччині, є Закон «Робітничий статус» (Betriebsverfassungsgesetz) [6], який містить 132 статті [7].

Законом визначено порядок формування, склад, повноваження виробничих рад. Виробничі ради обираються на підприємствах із кількістю працюючих більше ніж 5 осіб терміном на 4 роки. Створення й обрання виробничої ради не є обов'язком працівників, однак реалізовувати свої права вони можуть тільки шляхом створення виробничої ради.

Відповідно до ст. 9 Закону, за кількості працівників на підприємстві з правом голосу від 5 до 20 осіб до виробничої ради входить лише 1 член, а за кількості працівників від 7 до 9 тисяч виробнича рада має складатися з 35 членів. На підприємствах із кількістю працівників більше ніж 9 тисяч склад виробничої ради має бути збільшено на 2 особи за кожні 3 тисячі працівників.

Обрання членів виробничої ради здійснюється за ініціативою 3 працівників чи профспілки шляхом таємного голосування. Згідно зі ст. 78 Закону, члени виробничих рад працюють безоплатно, для них не можуть установлюватись як будь-які обмеження, так і переваги з боку адміністрації підприємства. Члени виробничих рад звільняються від виконання основної роботи на період участі в консультаціях і інших заходах, що пов'язані виконання обов'язків члена виробничої ради. Стаття 15 Закону передбачає, що звільнення члена виробничої ради дозволяється тільки за згодою самої виробничої ради. Відсутність такої згоди може бути оскаржена роботодавцем у судовому порядку.

Розділом 4 Закону передбачені повноваження виробничих рад, зокрема: обмін інформацією з роботодавцем (Законом передбачено види інформації, що мають в обов'язковому порядку надаватись роботодавцем виробничій раді), спільне прийняття рішень на підприємстві із соціальних, економічних і кадрових питань, участь в укладенні договору з виробничою радою (аналог колективного договору) [8, с. 14].

Аналізуючи досвід України в процесі роботи над проектом Трудового кодексу № 1658, необхідно зауважити, що досвід діяльності

виробничих рад у Німеччині міг би бути проаналізований й використаний в вітчизняному законодавстві. Звісно, він не може бути загалом імplementований, проте окремі елементи цієї системи можуть істотно підвищити рівень та ефективність виробничої демократії [9, с. 99].

До цих елементів дослідником М.Л. Лютовим зараховані: визначення обов'язку роботодавця проводити консультації та обмін інформацією з представниками працівників; ведення реальних переговорів між сторонами на основі прописаних у законі критеріїв, що стосуються сумлінності; визначення кола питань, за якими роботодавець може приймати рішення лише спільно з представницьким органом працівників [9, с. 104].

Отже, проект Трудового кодексу № 1658 в цілому, звісно, розширює перелік випадків застосування обміну інформації й консультацій. Проте, у разі включення до вітчизняного законодавства норм щодо діяльності виробничих рад порядок розмежування їхніх повноважень із повноваженням профспілок також може бути запозичений із німецької моделі, а саме: роботодавець зобов'язаний проводити обмін інформацією, консультації, узгоджувальні процедури саме з виробничою радою по всіх питаннях, крім тих, що стосуються укладення, виконання та зміни колективного договору [11, с. 98-101].

Література:

1. Проект Трудового кодексу України № 1658. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221
2. Peter Ellguth / Susanne Kohaut: Tarifbindung und betriebliche Interessenvertretung: Ergebnisse aus dem IAB-Betriebspanel 2015. In: WSI-Mitteilungen 69. Jg./2016, Heft 4, S. 284.
3. Wirtschafts- und Sozialwissenschaftliches Institut in der Hans-Böckler-Stiftung / WSI-Tarifarchiv 2016: Statistisches Taschenbuch Tarifpolitik 2016, Graphik 1.6.
4. Закон «Про колективну угоду» (нім. Tarifvertragsgesetz, коротко TVG). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://de.wikipedia.org/wiki/Tarifvertragsgesetz>
5. Der Bundesgerichtshof [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bundesgerichtshof.de/DE/Home/home_node.html

6. Betriebsverfassung [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://de.wikipedia.org/wiki/Betriebsverfassung>
7. Betriebsverfassungsgesetz (BetrVG) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.gesetze-im-internet.de/betrvg/BetrVG.pdf>
8. Kirchner J. Key aspects of german employment and labour law / J. Kirchner, P.R. Kremp, M. Magatosch. – Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2010. – 332 р.
9. Лютов Н.Л. Производственные советы в России: баланс экономических и социальных прав / Н.Л. Лютов // Журнал российского права. – 2014. – №. 5. – С. 95–104.
10. М. Сорочишин. Правове регулювання діяльності виробничих рад у Німеччині: досвід для України./ М. Сорочишин // Підприємництво, господарство і право. - 3/2017. - С.98-101.
11. Венедіктов С.В. Правове регулювання праці у Великобританії: прогресивний досвід і перспективи для України: монографія. – Київ : Ніка-Центр, 2017. – с.42-53.

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче
право. Судоустрій. Правоохоронні органи,
прокуратура та адвокатура**

*Михальчук Катерина Михайлівна
студентка 2 курсу магістратури,
Національний педагогічний
університет імені М.П. Драгоманова*

*Науковий керівник: Дубчак Леся
Сергіївна, доцент кафедри галузевих
юридичних дисциплін, кандидат
юридичних наук, Національний
педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

**ВІКТИМНІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ У МЕХАНІЗМІ ВЧИНЕННЯ
ЗЛОЧИНІВ НЕПОВНОЛІТНІМИ**

Жертва злочину відіграє не останню роль в механізмі вчинення протиправного діяння. Як свідчить практика, досить часто приводом до злочинного посягання і умовою яка полегшує його вчинення, виступає саме поведінка потерпілого, який своїми необережними, аморальними чи протиправними вчинками може створити криміногенну атмосферу і таким чином полегшити настання злочинного результату.

Проблематика даної теми полягає у відсутності чіткого всестороннього дослідження та об'єктивної оцінки поведінки самого потерпілого від злочинного посягання, як одного з важливих структурних елементів ситуації.

Механізм вчинення конкретного злочину необхідно вивчати не тільки в призмі розгляду особи злочинця, його мотивів і тому подібне, але варто приділити увагу і особі потерпілого, який можливо своєю «показною» поведінкою спонукав до вчинення протиправного діяння.

Дослідженням даної проблематики займалися як зарубіжні так і

вітчизняні вчені, серед них можна виділити: О. Джужа, А. Зелінський, О. Литвинов, Л. Франк, О. Михайлов, Г. Дагель та інші.

При розслідуванні кримінальних справ та розгляді їх у суді, мало хто звертає увагу на поведінку жертви до скоєння злочину і в момент його скоєння. Більш того, ніхто не шукає тих причин і умов, які змусили поводитись жертву саме так, а ніяк інакше, до і в момент скоєння злочину.

У дозлочинній ситуації, де майбутній злочинець «зустрічає» майбутню жертву, утворюється своєрідна система «злочинець-жертва», яка є підсистемою більш великої системи «злочинець-ситуація». Жертва є елементом такої ситуації [1, с. 163].

Поведінка потерпілого і все, чим він керувався під час її здійснення, нерозривно пов'язані з його особистісними характеристиками: установкою особи, статтю, віком, професією, суспільним, посадовим і родинним становищем, а тому чітке визначення кримінологічно важливих характеристик жертв кримінального насильства є необхідними передумовами для побудови системи заходів протидії кримінально-насильницькій поведінці. Злочинець у багатьох ситуаціях вступає у взаємодію з конкретною жертвою, на яку, як і на злочинця, повинна бути спрямована індивідуально позитивна дія [2, с. 40-48]. Крім того, як відзначає В. Е. Христенко, маючи в арсеналі образ жертви з якісними і кількісними характеристиками, можна уявити і психологічний портрет злочинця, який здійснює безпосередній контакт із жертвою свого злочину [3, с. 84].

Найчастіше жертвами насильницьких злочинів серед неповнолітніх стають їх однолітки, зачасту це діти, які мають певні психологічні відхилення. Дитина, яку не будуть розуміти однолітки чи дорослі, рано чи пізно, почне проявляти агресію або замкнеться в собі.

Велике значення для дослідження потерпілих від насильницьких злочинів мають дані, отримані В. Васильєвим та І. Мамайчук у результаті дослідження поведінки неповнолітніх жертв статевих злочинів. Порівняльний аналіз профілю особистості потерпілих дівчат і дівчат контрольної групи показав, що перші мають більш високий показник за фактором конформізму. Це характеризує їх як слухняних, залежних, не здатних відстояти власну точку зору. В групі потерпілих достовірно домінували дівчата, схильні сприймати те, що з ними відбулося, як дещо фатальне.

Загалом, серед жертв, що постраждали від прояву кримінально-насильницької поведінки, жінки становлять 18 %, з них 89 % сприяли злочинному посяганню через свою віктимну поведінку. Що стосується чоловіків, постраждалих від кримінального насильства, то їхня кількість становить 82 %, причому поведінка, що сприяла вчиненню насильницького злочину, спостерігалась у 90 % випадків. Відтак, відповідно тільки у 11 % жінок і 10 % чоловіків, постраждалих від фізичного насильства, було встановлено нейтральну поведінку [4, с. 107].

Як правило, чоловіки наділені більшими можливостями до опору, ніж жінки, проте вони схильні вступати в ширші контакти, зазвичай короткочасні, а відтак їхня поведінка частіше набуває агресивного характеру, і, відповідно, створює обстановку, що сприяє можливості заподіяння ними шкоди під час здійснення опору. Звичайно, не можна однозначно підтвердити, хто частіше стає жертвами насильства. Це залежить від багатьох чинників – виду об'єкта насильницького посягання, типу насильника або жертви тощо. Проте тенденція тяжіє до збільшення кількості жертв – жінок. Встановлено, що від усіх видів насильства здебільшого страждають жінки – понад 70 %.

Іншою важливою кримінологічною ознакою, що характеризує потерпілу особу, є вік. За даними А. Л. Репецької, більше ніж половина потерпілих (51 %) становлять особи віком 25–45 років. О. Ю. Юрченко, підтримуючи позицію А. Л. Репецької, відзначає, що найчастіше зазнають шкоди від злочинних дій чоловіки віком від 26 до 46 років – 67 % [5, с. 158].

Що стосується, освітнього рівня жертв кримінально-насильницької поведінки, як не дивно, але і для насильників, і для жертв кримінального насильства властивий достатньо низький освітній рівень. За результатами дослідження, проведеного А. Л. Репецькою, можна припустити, що здебільшого (59 %) потерпілі від тяжких насильницьких злочинів мали середню чи середню спеціальну освіту.

Поширеними формами винної поведінки потерпілих є приниження підлітка, різного роду аморальні дії. Щодо кримінальної ситуації, то більше половини потерпілих і злочинців були знайомі до скоєння злочину і в 15 % випадків тривалий час перебували у неприязних стосунках.

Для вчинення тілесних ушкоджень є характерною винна поведінка потерпілих, що в 95 % випадків характеризувалась такими формами, як

з'ясування стосунків під час спільного розпиття спиртних напоїв. У 80 % випадків ініціатором був потерпілий. Соціально-побутові зв'язки між злочинцем і потерпілим у переважній більшості є або сусідськими, або товариськими. Найпоширенішою формою негативної поведінки для даного виду злочину є образа, приниження честі та гідності винної особи – 65 % образа близьких осіб винного – 7 %. У 13 % випадків мала місце погроза застосування фізичного насильства, а в інших – домагання матеріального характеру [2, с. 135-136].

Випадки з вибором жертви, найчастіше трапляються при зґвалтуваннях, вбивствах, розбоях. При зґвалтуваннях неповнолітні злочинці досить часто обирали жертву після спільного розпиття спиртних напоїв і відомого «авансування» нею сексуальних контактів, що змушувало неповнолітніх злочинців до певного моменту розраховувати на добровільну згоду партнера [6, с. 34].

Що стосується зґвалтувань, до загальних вікових психологічних особливостей неповнолітніх належить феномен «генералізації особистого досвіду», віднесений у ранг «ритуалу» зразків негативного досвіду. Кожен опитаний юнак вважає, що якщо дівчина хоче усамітнитися з хлопцем, вона погоджується на статеву близькість [6, с. 402].

Отже, підсумовуючи наведене, можна констатувати, що особистість жертви кримінального насильства характеризується комплексом достатньо стабільних типових соціально-демографічних та морально-психологічних ознак, які за взаємодії із зовнішніми чинниками обумовлюють підвищену можливість індивіда стати жертвою кримінально-насильницької поведінки, оскільки більшість із них мають віктимний характер та схожі із характерними ознаками злочинця. Жертвами кримінального насильства стають чимало осіб різного віку та статі, наділені певними віктимологічними характеристиками, що витікають із особливих міжособистісних стосунків та притаманних якостей.

Вивчення віктимної поведінки жертв злочинів, вчинених неповнолітніми, а також загального механізму віктимізації зазначених осіб має стати одним із напрямів запобігання злочинності неповнолітніх і розвитку віктимологічної профілактики злочинів, що вчиняються неповнолітніми.

Використана література:

1. Антонян Ю.М. Криминология: учеб. Для бакалавров/ Ю.М. Антонян.— М.: Юрайт, 2012. – 523 с.;
2. Ривман Д.В. Криминальная виктимология/ Д.В. Ривман. –СПб.: Питер, 2002. –304 с.;
3. Христенко В. Е. Психология поведения жертвы / В. Е. Христенко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2004. – 416 с.;
4. Репецкая А. Л. Виновное поведение потерпевшего и принцип справедливости в уголовной политике / А. Л. Репецкая. – М., 1992. – 184 с.;
5. Юрченко О. Ю. Роль віктимної поведінки потерпілих при вчиненні тяжких насильницьких злочинів проти життя та здоров'я особи в Україні: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / О. Ю. Юрченко. – Х., 2004. – 188 с.;
6. Рыбальская В.Я. Проблемы борьбы с преступностью несовершеннолетних/ В.Я. Рыбальская. – Иркутск: Изд-во Иркут. Ун-та, 1994. – 196 с.

*Мухаммедов Хайдарали Мелиевич
кандидат юридических наук,
профессор Ташкентского
государственного юридического
университета*

**РЕАЛИЗАЦИЯ ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКИХ ПРИНЦИПОВ В
СУДЕБНО-ПРАВОВОЙ СИСТЕМЕ УЗБЕКИСТАНА**

Аннотация:

В статье рассмотрены утвержденная Государственная программа по реализации Стратегии действий по пяти приоритетным направлениям развития Республики Узбекистан в 2017–2021 годах в «Год поддержки активного предпринимательства, инновационных идей и технологий» предусматривающую в том числе: в сфере обеспечения верховенства закона и дальнейшего реформирования судебной-правовой системы –

дальнейшее укрепление конституционных гарантий неприкосновенности частной жизни граждан.

Annotation: The approved state program on implementation of the Strategy of Action for the five priority development directions of the Republic of Uzbekistan in 2017-2021 in the "Year of support of active entrepreneurship, innovative ideas and technologies", including: in the field of ensuring the rule of law and further reforming the judicial and legal system - further strengthening of the constitutional guarantees of the inviolability of the private life of citizens.

Ключевые слова: реализация, принцип, право, защита, судебная правовая система

Keywords: implementation, principle, law, protection, judicial and legal system

В соответствии с нормами Конституции Республики Узбекистан демократия в нашей стране базируется на общечеловеческих принципах, согласно которым высшей ценностью является человек, его жизнь, свобода, честь, достоинство и другие неотъемлемые права.

Передача судам права выдачи санкции на заключение под стражу в Узбекистане показывает последовательность имплементации в национальное законодательство норм Всеобщей декларации прав человека, Международного пакта о гражданских и политических правах, а также других общепризнанных принципов и норм международного права.

Необходимо отметить, что к повышению роли суда в досудебном производстве Узбекистан идет с момента обретения независимости, закрепив основополагающие идеи на охрану и защиту законных интересов личности в судебном порядке в Основном законе — Конституции Республики Узбекистан.

Отдавая приоритет методу эволюционного развития, наше общество шаг за шагом продвигается по пути установления независимого судебного контроля за досудебным производством. Об этом свидетельствует и тот факт, что осуществление защиты прав и интересов человека в Узбекистане является одним из приоритетных направлений государственной политики.

В Конституции Узбекистана каждому гарантируется судебная защита его прав и свобод, право обжалования в суд незаконных действий

государственных органов, должностных лиц, общественных объединений. Эта конституционная норма получила свое развитие и в Уголовно-процессуальном кодексе Республики Узбекистан. Необходимо отметить, что уголовно-процессуальные правоотношения являются той сферой отношений, которые наиболее чувствительны к правам человека, так как при осуществлении уголовно-процессуальной деятельности возрастает риск нарушений конституционных прав граждан. И поэтому одним из важнейших принципов уголовного процесса является охрана прав и свобод граждан. В соответствии со статьей 18 УПК все государственные органы и должностные лица, ответственные за производство по уголовному делу, обязаны охранять права и свободы граждан, участвующих в уголовном процессе. За выполнением этих обязанностей указанными государственными органами и должностными лицами надзор осуществляется прокурором и судом.

Установление судебного порядка санкционирования заключения под стражу и продления его срока возлагает большую ответственность на судей по выявлению и установлению на ранних стадиях судопроизводства следственных ошибок, что позволяет обеспечить эффективную защиту прав и законных интересов человека, оказавшегося в центре внимания правоохранительных органов.

Внедрение в национальное законодательство института «хабеас корпус». Хабеас корпус - это существовавшее издревле, по некоторым данным, еще до Великой Хартии вольностей, понятие английского права, которым гарантировалась личная свобода. Ни один свободный человек не мог быть посажен в тюрьму без предписания хабеас корпус, посредством которого судья повелевал доставить к нему личность (букв.тело, corpus) обвиняемого. задержанию... по приказу короля, Тайного совета или кого-либо другого. 3. Если свободный человек будет арестован и заключен в тюрьму"" без указания законной причины, и "если это будет установлено на основании хабеас корпус, выданного такому лицу, то оно должно быть или вовсе освобождено, или отпущено под залог". Эти резолюции вошли и судебной-правовой реформы Узбекистана.

Анализ судебной практики по рассмотрению ходатайств прокурора о применении меры пресечения в виде заключения под стражу позволяет сделать выводы о действенности института «хабеас корпус». Эффективность применения института «хабеас корпус» в досудебном

производстве способствовала принятию решения об установлении судебного порядка применения акта амнистии на досудебных стадиях уголовного процесса.

Внедрение судебного порядка применения акта амнистии явилось еще одним шагом по установлению судебного контроля в досудебном производстве и в стадии исполнения приговора. Данный порядок в целом служит интересам обеспечения законности применения акта амнистии и защиты прав лиц, в отношении которых применяется акт амнистии.

Особое внимание уделено дальнейшему расширению действия института «хабеас корпус» в уголовном процессе. Так, в Концепции предлагается осуществить передачу от прокурора органам суда полномочий по применению таких мер процессуального принуждения, как отстранение от должности и помещение лица в медицинское учреждение на стадии досудебного производства.

Реализация указанных предложений решит ряд взаимосвязанных задач по усилению гарантий защиты прав и свобод человека в уголовном процессе. Прежде всего, это позволит усовершенствовать правовые гарантии обеспечения прав и свобод граждан, расширит возможности для полной реализации конституционного принципа о незыблемости прав и свобод граждан. В целом, установление судебного порядка применения названных мер процессуального принуждения усилит судебный контроль при производстве дознания и предварительного следствия, расширит сферу применения института «хабеас корпус» в уголовном процессе, а также обеспечит реализацию общепризнанных принципов и норм международного права в области защиты прав и свобод граждан.

Принятие этих норм в виде законов должно повлечь за собой разработку и внедрение в практику целого комплекса мер, направленных на повышение квалификации не только работников правоохранительных органов, но и судей, разъяснение сути и значения дальнейшей имплементации института «хабеас корпус» как среди населения, так и мировой общественности.

В рамках расширения применения института «Хабеас корпус» полномочия прокуроров по санкционированию таких следственных действий, как арест почтово-телеграфных отправок и производство эксгумации передаются в компетенцию судебных органов. Эти изменения в полной мере соответствуют Конституции и общепризнанным

принципам и нормам международного права, устанавливающим, что личные права и свободы человека являются незыблемыми, и никто не вправе без суда лишать или ограничивать их.

Все эти меры будут служить интересам либерализации и демократизации уголовно-процессуального законодательства, усилению гарантий защиты прав, свобод и законных интересов граждан в уголовном процессе. Таким образом, расширение области применения института «хабеас корпус», являясь одним из факторов усиления судебного надзора, послужит продолжению работ по укреплению самостоятельности и независимости суда, судебного контроля на стадии досудебного производства

Вместе с тем во всех выступлениях, и указах Президента Республики Узбекистан Шавката Мирзиёева подчеркивались необходимость не ограничиваться достигнутыми результатами, а применять критический подход к развитию сферы, по-новому, эффективно организовать деятельность судебных органов и судей на основе конкретных предложений и обоснованных инициатив, выдвигающих эффективные механизмы и пути решения важных и актуальных задач, которые ставит перед нами сама жизнь.

Список использованной литературы:

1. Конституция Республики Узбекистан. Т.: «Узбекистан», 2017 – 76 с.
2. Указ Президента Республики Узбекистан от 21 октября 2016 г. «О мерах по дальнейшему реформированию судебно-правовой системы, усилению гарантий надежной защиты прав и свобод граждан», Народное слово от 22 октября 2016 г.
3. Указ Президента Республики Узбекистан «О Стратегии действий по пяти приоритетным направлениям развития страны в 2017-2021 годах», Народное слово от 8 февраля 2017 г.
4. Постановление Президента Республики Узбекистан «О подготовке и проведении празднования 26-летия Государственной Независимости Республики Узбекистан», Народное слово от 28 июня 2017 г.
5. Указ Президента Республики Узбекистан «О мерах по коренному совершенствованию структуры и повышению эффективности деятельности судебной системы Республики Узбекистан», Народное слово от 22 февраля 2017 г.

6. Постановление Президента Республики Узбекистан "О мерах по коренному совершенствованию деятельности юридической службы" от 19 января 2017 года №ПП-2733;

7. Указ Президента от 22.01.2018 г. «О Государственной программе по реализации Стратегии действий по пяти приоритетным направлениям развития Республики Узбекистан в 2017-2021 годах в «Год поддержки активного предпринимательства, инновационных идей и технологий»

*Нікіфорова Тетяна Іванівна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
та процесу Хмельницького
університету управління та права*

ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ПІД ВПЛИВОМ СИЛЬНОГО ДУШЕВНОГО ХВИЛЮВАННЯ ЯК ОБСТАВИНА, ЩО ПОМ'ЯКШУЄ ПОКАРАННЯ

7 грудня 2017 року Верховною Радою України було прийнято Закон «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами».

Цим Законом п. 7 ч. 1 ст. 66 КК викладено у новій редакції: «вчинення злочину під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного жорстоким поведженням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведження з боку потерпілого».

Така редакція вказаної норми викликає багато зауважень. Зокрема звертається увага на те, що порівняно з чинною редакцією, зміст норми значно звужено. Зокрема, «жорстоке поведження або таке, що принижує честь і гідність особи» в залежності від конкретної ситуації повинні розглядатися як один із проявів неправомірних або аморальних дій. Крім того, звичайно, стан сильного душевного хвилювання може виникнути й у

зв'язку з іншими неправомірними або аморальними діями потерпілого. Тому таке звуження обсягу даної обставини слід визнати не виправданим.

Ще одне положення аналізованої норми передбачає можливість пом'якшення покарання особі, якщо вона заподіює шкоду потерпілому у зв'язку з тим, що він поводить з особою жорстоко або принижує її честь і гідність і таке поведження має системний характер, навіть якщо особа не перебувала на момент вчинення злочину у стані сильного душевного хвилювання. Таке положення справедливо критикується у двох аспектах. По-перше, ні Кримінальний кодекс України, ні інше чинне законодавство України не містять визначення такого поняття як «системний характер». Отже, використання у тексті закону такого поняття може призвести до труднощів у застосуванні відповідної норми на практиці. По-друге, якщо в проекті мається на увазі, що систематичне жорстоке або таке, що принижує честь і гідність, поведження є пом'якшуючою обставиною навіть за відсутності стану сильного душевного хвилювання (тобто навіть в разі вчинення проти особи, винної в такому поведженні, холоднокривного задалегідь обдуманого насильницького злочину), то ця пропозиція є вкрай сумнівною: закон може й повинен пом'якшувати відповідальність за спровоковані самим потерпілим імпульсивні дії за обставин, коли винна особа перебувала у стані, який не дозволяє їй повністю контролювати свою поведінку, але було б недоречним пом'якшувати відповідальність і покарання за холоднокривне вчинення задалегідь обдуманого злочину[1].

Таким чином, прийнята редакція п. 7 ч. 1 ст. 66 КК не виправдана потребою боротьби з насильством проти жінок та домашнім насильством, оскільки чинна редакція повною мірою відповідає таким потребам.

Література:

1. Проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 12.07.2016 № 4952 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство України. URL http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59648

Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Муніципальне право

*Кириленко Ірина Олегівна
студентка 6-го курсу Київського
університету права*

*Науковий керівник: Сонюк Ольга
Василівна, кандидат юридичних
наук, доцент кафедри
загальнотеоретичних та державно-
правових дисциплін
КУП НАН України*

ПОРЯДОК ОСКАРЖЕННЯ РІШЕННЯ НОТАРІУСА ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО

Необхідною умовою державної реєстрації речових прав на нерухоме майно є публічність, яка забезпечує доступність та відкритість інформації про виникнення, зміну і припинення таких прав, і дає можливість усунення порушень та оскарження рішення державних реєстраторів, в тому числі і рішення нотаріусів.

У цій роботі спробуємо проаналізувати специфіку правового статусу нотаріуса як державного реєстратора, та з'ясування актуальних проблем, які виникають на практиці щодо оскарження рішень нотаріуса про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та з'ясувати шляхи їх подолання.

Відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (далі – Закон № 1952-IV) нотаріус є державним реєстратором. Отже, нотаріус відповідно до норм чинного законодавства набуває спеціального статусу державного реєстратора, а тому він наділяється повноваженнями на здійснення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень.

У Законі «Про нотаріат» прописано – нотаріус – це уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній

нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну нотаріальну професійну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності [1]. Окрім цього, там чітко визначений перелік нотаріальних дій, які має право вчиняти нотаріус, під час яких він обов'язково використовує відомості єдиних і державних реєстрів шляхом безпосереднього доступу до них.

Так, згідно із ст. 37 Закону 1952-IV, рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації прав можуть бути оскаржені до Міністерства юстиції України, його територіальних органів або до суду [2].

Але постає проблема визначення юрисдикції щодо оскарження рішень про державну реєстрацію прав, прийнятих нотаріусом (або в порядку адміністративного судочинства, або ж в цивільному).

До адміністративних судів можуть бути оскаржені будь – які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, окрім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією чи законами України встановлено інший порядок судового провадження [3]. Відповідно до пункту 1 частини 1 статті 19 Кодексу адміністративного судочинства юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори, зокрема спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності, крім випадків, коли для розгляду таких спорів законом встановлено інший порядок судового провадження.

За правилами пункту 1 частини першої статті 15 Цивільного процесуального кодексу України суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи щодо: захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин [4].

Важливо зазначити, що юрисдикція спорів із нотаріусами як державними реєстраторами з приводу оскарження їх рішень про державну реєстрацію загалом обумовлюється саме видами нотаріальних дій, які має право вчиняти нотаріус, а також тими обмеженнями, що існують для нього як суб'єкта делегованих владних повноважень – державного реєстратора. Тобто, нотаріус має право здійснювати державну реєстрацію

речових прав на нерухоме майно та їх обмежень у випадку здійснення ним нотаріальної дії із цим майном, що зазвичай пов'язане саме з укладанням цивільно-правових угод. При цьому державна реєстрація проводиться саме тим нотаріусом, який і вчинив нотаріальну дію. Будь-які ж інші спори, що безпосередньо не впливають із невиконання сторонами умов укладених та посвідчених нотаріусів правочинів, а стосуються виключно порядку вчинених ним реєстраційних дій, належать до публічно-правових та мають розглядатися за правилами адміністративного судочинства. Однак для усунення будь-яких суперечностей у визначенні юрисдикції щодо розгляду спорів із нотаріусом як державним реєстратором необхідним є підкорення судової практики в єдиній правовій позиції та відступлення від неї лише на обґрунтованих підставах [5].

Українським законодавством передбачена можливість оскаржити рішення, дій чи бездіяльність державних реєстраторів при реєстрації нерухомого майна – шляхом подання скарги до органів Міністерства юстиції України, його територіальних органів.

Порядок оскарження рішень нотаріуса щодо державної реєстрації регулюється розділом VII Закону 1952-IV та постановою Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку розгляду скарг у сфері державної реєстрації».

Отже, відповідно до Порядку розгляду скарг у сфері державної реєстрації, для забезпечення розгляду скарг, суб'єктом розгляду скарги утворюються постійно діючі комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації (далі - комісія), положення та склад яких затверджуються Міністерством юстиції або відповідним територіальним органом. Розгляд скарг здійснюється за заявою особи, яка вважає, що її права порушено (далі - скаржник), що подається виключно у письмовій формі та повинна містити обов'язкові відомості та документи, що долучаються до скарги, передбачені Законами, а також відомості про бажання скаржника та / або його представника взяти участь у розгляді відповідної скарги по суті та про один із способів, зазначених у пункті 10 цього Порядку, в який скаржник бажає отримати повідомлення про зазначений розгляд [6].

Отже, можна зробити висновок, що нотаріус має спеціальний статус суб'єкта у сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Але наше законодавство не визначає чіткого регулювання

оскарження рішень нотаріуса про державну реєстрацію. Тому існує досить суперечлива судова практика щодо визначення юрисдикції, що підлягає застосуванню при вирішенні таких спорів. Тому потрібно на законодавчому рівні чітко встановити, в порядку якого судочинства мають вирішуватися спори щодо оскарження рішень нотаріуса про реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обтяжень.

Позитивною нормою, що спрямована на захист прав та інтересів приватних осіб є можливість оскаржувати рішення державних реєстраторів - шляхом подання скарги до Комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації Департаменту Державної реєстрації Міністерства юстиції України, яка розпочала свою роботу в січні 2017 року. Звернення до Міністерства юстиції України забезпечує швидкий і неупереджений розгляд скарг у сфері державної реєстрації. Комісія має можливість блокувати доступ реєстраторові до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань. Такий спосіб оскарження рішень є досить дієвим та продуктивним.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про нотаріат»: Закон від 02.09.1993 № 3425-XII (редакція від 11.10.2017) // [Електронний ресурс] / Сайт законодавства Верховної Ради України. – 2017 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12> ;
2. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV (у редакції від 07.03.2018) [Електронний ресурс] / Сайт законодавства Верховної Ради України. – 2018. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1952-15> ;
3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV (редакція від 07.01.2018) // [Електронний ресурс] / Сайт законодавства Верховної Ради України. – 2018. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/page> ;
4. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (редакція від 24.02.2018) // [Електронний ресурс] / Сайт законодавства Верховної Ради України. – 2018. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> ;

5. Проблеми визначення юрисдикції щодо оскарження рішень про державну реєстрацію прав, прийнятих нотаріусом як державним реєстратором / Жужман М.В. // Порівняльно-аналітичне право. – 2017 - №4 – с. 90-95;

6. Про затвердження Порядку розгляду скарг у сфері державної реєстрації: Постанова від 25.12.2015 № 1128 (редакція від 04.01.2018)// [Електронний ресурс] / Кабінет міністрів України – 2018 – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1128-2015-%D0%BF> .

Інтелектуальна власність та його захист.

Інформаційне право

*Пушков Владислав Віталійович
магістр Національного юридичного
університету імені Ярослава
Мудрого, Скадовська районна рада:
радник голови районної ради з
питань юридичного забезпечення,
приватизації та власності*

ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ ПРЕДМЕТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

Проблеми розвитку інформаційного права обумовлені значною «молодістю» цієї галузі права. Існує багато прогалин у правовому регулюванні цієї сфери та ще більше – у вивченні цієї дисципліни як галузі юридичної науки. Значна більшість підручників на теренах Росії та України містить вагомі недоліки розуміння авторами, що головне призначення права – регулювання суспільних відносин, а галузевої юридичної науки – вивчення основних принципів і закономірностей такого правового впливу. Прослідковується постійна тенденція залучати та сплітати в одне ціле матеріал з інших галузей науки про інформацію: філософії, інформатики, кібернетики тощо, які насправді не стосуються інформаційного права.

Принципи побудови новітнього інформаційного суспільства висвітлюються в багатьох міжнародних нормативно-правових актах. Ось деякі з них. Відповідно до статті 8 Декларації принципів ООН «Побудова інформаційного суспільства - глобальне завдання у новому тисячолітті» людство усвідомлює, що освіта, знання, інформація та спілкування складають основу розвитку, ініціативності і благополуччя людської особистості. Поряд з цим, інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ) здійснюють величезний вплив практично на всі аспекти нашого життя. Стаття 19 Загальної декларації прав людини регламентує, що правом кожної людини є свобода переконань і вільний вираз їх; це право

передбачає свободу безперешкодно дотримуватись своїх переконань і свободи шукати, отримувати і розповсюджувати інформацію та ідеї будь-якими засобами, незалежно від державних кордонів.

Копилов В.А., професор, завідувач кафедри правової інформатики Московської державної юридичної академії, без будь-яких сумнівів у своїй праці, «Информационное право», охарактеризував інформаційне право як нову комплексну галузь, що є системою низки соціальних норм і відносин, які охороняються державою і виникають в інформаційній сфері – сфері виробництва, перетворення та споживання інформації. Але сформулювати поняття предмета інформаційного права, яке залишало би місце для існування будь-яких інших галузей права крім інформаційного, йому не вдалось. Різноманітність та різноманітність новітніх інформаційних відносин у сучасному суспільстві є настільки виразним, що навіть немає чіткої визначеності з поняттям самого інформаційного права.

Окреслення предметної сфери інформаційного права з відмежуванням його від інших галузей науки обумовлюється визначенням параметрів і характеристик інформаційних процесів суспільних відносин. Тобто форми, види, засоби, а вже потім змістовне наповнення, яке не завжди має значення для правового регулювання.

Таким чином, одним із елементів предмета інформаційного права, відповідно до статті 1 Закону України «Про інформацію» є будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Іншим елементом предмета інформаційного права є правовий статус суб'єктів інформаційних відносин. Саме права, обов'язки та взаємозв'язки суб'єктів інформаційних відносин визначають дотримання параметрів інформаційних процесів доступу та прав на інформацію тощо. Третім елементом предмета правового регулювання є поняття «поведінка поза правовідносинами», за якою дії суб'єктів регулюються системою заборон без виникнення правових відносин. Наприклад, спілкування у мережі Інтернет містить специфічні моральні норми, котрі несуть у собі систему заборон на певні некоректні дії щодо інших користувачів.

Отже, враховуючи все вищевикладене, можна зробити висновок, що поняття предмету інформаційного права – це суспільні відносини, які виникають з приводу встановлення режимів та форм обігу інформації,

реалізації інформаційних прав та правового статусу суб'єктів інформаційних процесів й формування їх правомірної поведінки і зв'язків.

Література:

1. Декларація принципів ООН «Побудова інформаційного суспільства - глобальне завдання у новому тисячолітті»;
2. Загальна декларація прав людини;
3. Закон України «Про інформацію»;
4. Копылов В. А. Информационное право. – 2-е изд. , перераб. и доп. – М.: Юристъ, 2002.;
5. Бачило И. Л., Лопатин В. Н., Федотов М. А. Информационное право / Под. ред. Б. Н. Топорнина. – СПб: Юрид. центр Пресс, 2001.;
6. Сорокин В. Д. Метод правового регулирования. Теоретические проблемы. – М. : Юрид. лит. – 1976.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

**Економіка, організація і управління підприємствами, галузями,
комплексами**

<i>Булах Ірина Іванівна, Шиманська Олена Володимирівна</i> ОСНОВНІ ФОРМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	3
<i>Дмитришина Світлана Сергіївна</i> КОНТРОЛЬ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ЯК ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ	5
<i>Дуда Марія Іванівна</i> СТВОРЕННЯ МОЛОЧАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ - НАГАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЕЛА У ПОКРАЩЕННІ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	7
<i>Струк Наталія Петрівна</i> ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА В ІЄРАРХІЇ БЕЗПЕКИ.....	11
<i>Фурлет Андрій Олександрович</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ.....	13
<i>Шумейко Анна Павлівна</i> ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	16
<i>Якимець Тетяна Володимирівна, Яценко Інна Вікторівна</i> АНАЛІЗ РІВНЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ВИРОБНИЧИМИ РЕСУРСАМИ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	18

Менеджмент

<i>Гарбарчук Катерина Володимирівна</i> РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	20
--	----

Дегтяр Олег Андрійович, Перепелиця Владислав Ігорович
ПРИЙНЯТТЯ РАЦІОНАЛЬНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В
СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ.....22

Машилій Галина Богданівна, Кульчинська Зоряна Олегівна
МЕНЕДЖМЕНТ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....26

Маркетинг

Гранат Лілія Володимирівна ЦІНОВІ ЗАХОДИ СТИМУЛЮВАННЯ
ЗБУТУ В СИСТЕМІ БРЕНД-МЕНЕДЖМЕНТУ ІНТЕРНЕТ-
МАГАЗИНУ.....29

Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

Владика Маріанна Ігорівна БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРИВАТНИХ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ
СТРУКТУР АГРОБІЗНЕСУ.....34

Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці

Ларіна Дар'я Євгенівна СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ.....36

Банківська справа. Гроші, фінанси і кредит

Сліпак Інна Русланівна АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ
КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....39

Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Величко Ганна Володимирівна ЕЛЕМЕНТИ ТА СКЛАДОВІ
ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ.....41

Логістика і транспорт

<i>Біла Ірина Василівна</i> СУТНІСТЬ, ЗАВДАННЯ І ПРОБЛЕМИ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ.....	44
--	----

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

**Теорія та історія держави і права. Філософія права.
Історія політичних і правових вчень**

<i>Романашенко Ірина Олександрівна</i> УЧАСТЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ ОБ'ЄДНАННЯХ ДЕРЖАВ.....	46
--	----

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне
приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення**

<i>Ковальчук Ярослав Вадимович</i> ДОЦІЛЬНІСТЬ ОХОПЛЕННЯ ПРЕДМЕТОМ ЛЕГАТУ ПОГАШЕННЯ БОРГУ ЛЕГАТАРІЯ.....	49
--	----

<i>Козуб Ірина Георгіївна</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПРАЦІВНИКІВ У ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ.....	51
---	----

<i>Неділько Ігор Віталійович</i> ВІТЧИЗНЯНЕ КОЛІЗІЙНЕ ПРАВО: ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ.....	56
---	----

<i>Процьків Наталія Миколаївна</i> ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ СТОРІН ДОГОВОРУ БАНКІВСЬКОГО РАХУНКА.....	61
---	----

<i>Халімончук Марія Миколаївна</i> СПРОЦЕНЕ ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК НОВЕЛА ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	64
--	----

<i>Цигановська Вікторія Віталіївна</i> ДОСВІД КОЛЕКТИВНО- ДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИН НІМЕЧЧИНИ, ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ.....	68
---	----

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.
Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура та адвокатура**

Михальчук Катерина Михайлівна ВІКТИМНІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ У
МЕХАНІЗМІ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ НЕПОВНОЛІТНІМИ.....73

Мухаммедов Хайдарали Мелиевич РЕАЛІЗАЦІЯ
ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКИХ ПРИНЦИПОВ В СУДЕБНО-ПРАВОВОЙ
СИСТЕМЕ УЗБЕКИСТАНА.....77

Нікіфорова Тетяна Іванівна ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ПІД ВПЛИВОМ
СИЛЬНОГО ДУШЕВНОГО ХВИЛЮВАННЯ ЯК ОБСТАВИНА, ЩО
ПОМ'ЯКШУЄ ПОКАРАННЯ.....82

**Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право.
Митне та податкове право. Муніципальне право**

Кириленко Ірина Олегівна ПОРЯДОК ОСКАРЖЕННЯ РІШЕННЯ
НОТАРІУСА ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ ПРАВ НА
НЕРУХОМЕ МАЙНО.....84

Інтелектуальна власність та його захист. Інформаційне право

Пушков Владислав Віталійович ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ
ПРЕДМЕТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА.....89

Підписано до друку 03.04.2018р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублюкаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 80 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99, 063 300 86 72
E-mail: tooums@ukr.net